

VERLEDEN VERHANDELD, TOEKOMST GEVONDEN: **HET DESISTANCE VERHAAL VAN VOORMALIGE DRUGSHANDELAREN**

Aantal woorden: 19711

Evelien Lootens-Stael

Studentennummer: 01607007

Promotor: Prof. dr. Charlotte Colman

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de Criminologische Wetenschappen

Academiejaar: 2022 - 2023

ABSTRACT

Research Question: This study explored how personal, social, and structural factors influence the transition process from the onset to the desistance of a criminal career in drug trafficking.

Research Method: A case study, specifically Joop Gottmers, was examined using the narrative method. A life story interview was held, after which a thematic analysis was applied to the transcript, as well as to his biography.

Findings: This research into Joop's criminal career reveals how personal, social, and structural factors influence the development of criminality and the process of desistance. The analysis of Joop's life shows that the interaction between these factors and their role in the onset, persistence, and desistance of a criminal career is complex. 1) *Personal factors:* Joop's criminal involvement was significantly influenced by fluctuating personal aspects. Especially impactful was his identity change from a sportsman to a drug dealer. During his desistance, there was an equally remarkable transformation as Joop transitioned from a self-identified criminal to a socially engaged, religious individual. 2) *Social factors:* Joop's criminal involvement mainly stemmed from his social bonds. His connection with his friend (N3), combined with the loss of conventional relationships, contributed to the onset of his career. At a later point in time, positive bonds with his daughter, his pastor (N10), and his colleague (N13) have played a pivotal role in Joop's desistance. His marriage (N14) also provided a significant source of support. 3) *Structural factors:* Although Joop initially possessed positive structural factors, those ultimately contributed to his criminal career. During his desistance, structural factors, such as securing stable housing and meaningful employment, had a critical influence on his transition process.

Conclusion: Joop's life story emphasizes that a criminal career underlies complex personal, social, and structural changes. Such factors can be perceived as a continuum of positive or negative criminal trajectory capital, that can deter or drive onset, persistence, and desistance. Joop's trajectory underscores the need for a holistic approach to promoting desistance, considering the factors in their totality and interrelation. Interventions should not only target personal and social aspects but also address structural elements. The findings also suggest that interventions need to be flexible and responsive, tailored to the unique needs and circumstances of the individual, in order to contribute to a successful desistance process.

Trefwoorden

Desistance

Drugshandel

Criminele Carrière

–

–

–

–

Keywords:

Desistance

Drug Trafficking

Criminal Career

WOORD VOORAF

Deze masterproef kwam tot stand in het kader van mijn opleiding in de Criminologische Wetenschappen. Het schrijven van deze masterproef was een onvergetelijke reis met talrijke leermomenten. Ondanks de vele uitdagingen en hindernissen was het een fascinerende ervaring die mij waardevolle inzichten in mijn vakgebied heeft opgeleverd. Nu het einde van mijn studie nadert, wens ik sommige mensen te bedanken wier steun cruciaal was doorheen dit traject.

Ik wil graag Joop bedanken voor zijn moed en bereidheid om zijn levenservaringen te delen, die van onschatbare waarde waren voor dit onderzoek. Zijn openhartigheid en gastvrijheid tijdens het interview waren onmisbaar voor de totstandkoming van deze masterproef. Ook wens ik mijn promotor Prof. dr. C. Colman te bedanken voor haar onvermoeibare steun en begeleiding. Dankzij haar deskundige adviezen en haar niet aflatend enthousiasme voelde ik me steeds gemotiveerd in mijn traject. Haar geruststellende woorden waren een steevast aanwezige rust doorheen de storm, die me aanspoorde om door te blijven zetten. Tevens wil ik mijn oprechte dank betuigen aan Sophia De Seranno en Eva Blomme, wier aanmoedigende begeleiding en praktische tips een waardevolle bijdrage betekenden doorheen mijn schrijfproces.

Ook wil ik mijn diepe dankbaarheid uiten aan enkele mensen uit mijn context. Mijn ouders, voor hun onvoorwaardelijke liefde en steun (en de vele tassen koffie, taartjes en truffelkaas). Mijn zussen en broer, Elke, Sofie en Pieter, voor het luisterend oor en de nodige afleiding. Mijn neefje Joren, die zijn tante zo trots maakt en een onuitputtelijke bron is van inspiratie voor de gekste liedjes. Mijn partner Gil, voor zijn vele steun, bemoedigende woorden en zijn geduld bij de continue stroom aan geratel over mijn onderzoeksonderwerp. Mijn studiegenootjes, Eline, Kato, Kendra, Linde en Margot, voor het aangename gezelschap en vele begrip. En mijn groep sterke vrouwen van Think & Talk; Anouk, Fleur en Zahra, dank jullie voor de vele steun en jullie onvoorwaardelijke vriendschap. Ik ben zo blij dat ik jullie allemaal in mijn leven heb.

Hartelijk dank aan jullie allemaal!

Evelien Lootens-Stael
Jette, 15 mei 2023

INHOUDSTAFEL

Abstract	i
Woord vooraf	ii
1 Inleiding	1
1.1 Probleemstelling	1
1.2 Onderzoeksdoelstelling en -vragen	2
1.3 Methoden	2
1.3.1 De Narratieve Methode	2
1.3.2 Dataverzameling en -analyse	3
1.3.3 Beperkingen in het Onderzoek	4
1.3.4 Ethische Overwegingen	5
1.4 Literatuurstudie: Theoretische Kennis over <i>Desistance</i>	6
1.4.1 <i>Desistance</i> in de Criminologie: De Invloed van Persoonlijke, Sociale en Structurele Factoren op het Beëindigen van een Criminele Carrière	6
1.4.2 <i>Desistance</i> binnen de Druggerelateerde Georganiseerde Criminaliteit: Een Analyse van Drugshandel en Criminele Carrières	8
2 Het Stopproces van Druggerelateerde Georganiseerde Criminaliteit: Het Levensverhaal van Joop	10
2.1 De Start van Joops Criminele Carrière	10
2.1.1 Persoonlijke Factoren	10
2.1.2 Sociale Factoren	11
2.1.3 Structurele Factoren	12
2.1.4 Tussentijdse Bevindingen	13
2.2 Het Verderzetten van Joops Criminele Carrière	13
2.2.1 Persoonlijke Factoren	13
2.2.2 Sociale Factoren	15
2.2.3 Structurele Factoren	17
2.2.4 Tussentijdse Bevindingen	18
2.3 Het Stopzetten van Joops Criminele Carrière	19
2.3.1 Persoonlijke Factoren	19
2.3.2 Sociale Factoren	21
2.3.3 Structurele Factoren	23
2.3.4 Tussentijdse Bevindingen	26
3 Discussie en Conclusie	28
3.1 Persoonlijke, Sociale en Structurele Factoren als Crimineel Trajectkapitaal	28

3.1.1 Identiteitskwes­tie: Sportman, Smokkelaar, Sociaal Hervormer	29
3.1.2 Connecties en Correcties: Sociaal Weefsel van een Criminele Carrière.....	31
3.1.3 Structuur en Stigma: Bouwstenen van Criminele Transformatie	33
3.2 Aanbevelingen voor Onderzoek en Praktijk	34
3.3 Algemene Conclusie.....	35
Bibliografie.....	37
Perstekst	42
Bijlagen.....	I
6.1 Codeerlijst.....	I
6.2 <i>Topic List</i>	II
6.3 <i>Data Management Plan</i>	IV
6.4 <i>Informed Consent</i>	XV

1 INLEIDING

1.1 Probleemstelling

The violent young man that I was needed to change and needed help changing. But I also needed people to ... let me leave the label 'offender' behind me. I needed to feel that I belonged. Desistance can be a long and winding road, but the good news is there's a lot to learn ... from those who have actually travelled it. (Weaver, in Devlin, 2012, 0:46:31)

Dit zijn de woorden van Allan Weaver, een man die zelf een desistanceproces doorlopen heeft. *Desistance* is het proces waarbij het aantal, de ernst of de variëteit in gepleegde feiten afneemt of stopt (Bushway et al., 2001, 2003; Farrington, 2007; Loeber & Le Blanc, 1990; Maruna, 2001; Rodermond et al., 2015). Binnen het criminele carrièreonderzoek, een veld dat zich richt op het analyseren van gepleegde feiten over de levensloop van een individu (Blumstein et al., 1986), neemt *desistance* een belangrijke rol in. Toch is het, in vergelijking met het ontstaan en voortbestaan van een criminele carrière, het minst onderzocht (Bushway et al., 2003).

Desistanceonderzoek toont aan dat persoonlijke, sociale en structurele factoren veelal doorslaggevend zijn om dergelijk veranderingsproces met succes te realiseren en onderhouden (Van Roeyen et al., 2016). Toch dient vastgesteld te worden dat desistanceonderzoek veelal focust op een algemene populatie van delictplegers. Er is dan ook **weinig geweten over het desistanceproces bij georganiseerde criminaliteit**, met een specifieke focus op **druggerelateerde georganiseerde criminaliteit ('DGC')** (Douglas & Smith, 2018; Smith, 2014; Thompson et al., 2014). Het ontstaan en verlaten van een criminele carrière uit de DGC zou mogelijks anders verlopen dan in de algemene daderpopulatie (Kleemans & van Koppen, 2020; van Koppen et al., 2009). Gezien de aanvang van een criminele carrière bij drugshandelaren zich op een latere leeftijd manifesteert (Adler, 1993; Laub & Sampson, 2006; van Koppen et al., 2009), kunnen de interpretaties van factoren die van belang zijn voor het beëindigen van dergelijke carrière mogelijk afwijken bij deze daders (Kleemans & van Koppen, 2020).

Inzicht in het desistanceproces van DGC zou, naast een theoretische relevantie, ook een meerwaarde betekenen voor het Belgisch veiligheidsbeleid dat zich wenst toe te spitsen op de integrale en geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit, waarbinnen de druggerelateerde criminaliteit een belangrijk aandeel opneemt (Kadernota Integrale Veiligheid, 2022). Europa wordt namelijk geconfronteerd met een toename aan **synthetische drugsproductie**, waarbij **Nederland en België** een cruciale rol spelen (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2022). Daarnaast kunnen België en Nederland met hun zee- en luchthavens beschouwd worden als belangrijke tussenschakels voor de **handel in cocaïne** (Easton, 2020; EMCDDA, 2023; European Association for Forwarding, Transport, Logistics and Customs Services, 2023). Het begrijpen hoe en waarom mensen een carrière in de georganiseerde criminaliteit verlaten is zodus van groot belang. Dergelijk inzichten kunnen immers een belangrijke bijdrage leveren aan (de verbetering van) de ontwikkeling van interventies die *desistance* aanmoedigen (Douglas & Smith, 2018). Gezien de kosten van criminaliteit zo groot zijn, kunnen inzichten over het desistanceproces bovendien een belangrijke hulp betekenen voor beleidsmakers en praktijkwerkers in het strafrechtstelsel (Farrington, 2007).

1.2 Onderzoeksdoelstelling en -vragen

Deze thesis beoogt het bestuderen van het desistanceproces van een persoon, betrokken binnen de DGC, aan de hand van diens levensverhaal. Het doel van dit onderzoek is inzicht te verwerven in de persoonlijke, sociale en structurele factoren van het stopzetten van een carrière binnen de DGC. In deze thesis staat daarom het levensverhaal van Joop Gottmers centraal. Joop, een Nederlands bokskampioen, werd tijdens zijn bokscarrière in de drugswereld gerekruteerd door een vriend uit het drugsmilieu (Goedgebeur, 2019). Joop was 12 jaar betrokken in de productie, groothandel, tussenhandel en detailhandel van illegale drugs. Aanvankelijk verkocht hij cocaïne op relatief kleine schaal. Na een tweekal jaar werd hij gerekruteerd binnen een groot netwerk in de DGC. Sindsdien was hij actief in de smokkel en verkoop van hasj. Daarnaast was hij betrokken in de handel van amfetamine. Na zijn gevangenisstraf, bouwde Joop een nieuw crimineel netwerk op, herstelde zijn handel in cocaïne en installeerde daarnaast een cannabisplantage en een amfetaminelaboratorium (Gottmers & Stoorvogel, 2022). Joop is intussen 25 jaar “met pensioen”, waardoor inzicht kan verkregen worden in zijn desistanceproces van een carrière in de DGC.

Via een thematische analyse van een biografie, alsook van een *life story interview*, bestudeert dit onderzoek Joops desistanceproces. Om zijn desistanceproces voldoende te kunnen kaderen en begrijpen, worden ook het ontstaan (*onset*) en voortbestaan (*persistence*) van zijn criminele carrière onderzocht. Het is in dit kader dat de volgende vraagstellingen beantwoord zullen worden:

1. Op welke manier hebben persoonlijke, sociale en structurele factoren bijgedragen aan het **ontstaan** van Joops criminele carrière in de handel van drugs?
2. Op welke manier hebben persoonlijke, sociale en structurele factoren bijgedragen aan het **voortbestaan** van Joops criminele carrière als drugshandelaar?
3. Op welke manier hebben persoonlijke, sociale en structurele factoren bijgedragen aan het **stopzetten** van Joops criminele carrière?

1.3 Methoden

Aan de hand van de narratieve methode wordt het desistanceproces van Joop, een voormalige drugshandelaar, verkend. Hiervoor wordt diens levensverhaal bestudeerd. Daarom worden twee bronnen geanalyseerd, met name Joops biografie ‘*Knock Out*’ (Gottmers & Stoorvogel, 2022), alsook een bijkomend *life story interview* dat in het kader van dit onderzoek met hem afgenomen wordt.

1.3.1 De Narratieve Methode

Aangezien *desistance* een dynamisch concept is (Bushway et al., 2003), is het noodzakelijk te luisteren naar de eigen ervaring van personen. Het is slechts wanneer die door mensen zelf verteld wordt, dat hun unieke beleving onderzocht kan worden (Atkinson, 1998). Dit onderzoek hanteert daarom een narratieve analyse van een *life story interview*, alsook van een biografie. *Life story interviews* zijn ideaal om een dieper inzicht te verkrijgen in het traject dat mensen doorlopen hebben (Atkinson, 1998). Het is immers door het vertellen van verhalen dat iemand (h)erkend wordt door anderen (Atkinson, 1998), wat tevens lijkt aan te sluiten bij *relational desistance* (cfr. infra; Nugent & Schinkel, 2016). Narratief onderzoek stelt namelijk de levensverhalen centraal van diegenen die genegeerd, onderdrukt en gemarginaliseerd worden door de samenleving (Franz & Stewart, 1994; Lieblich, 1994). Deze onderzoeksmethode lijkt daarom dermate geschikt voor dit onderzoek, gezien de vele sociale en structurele barrières die personen in hun desistanceproces moeten bevechten (cfr. infra).

Bovendien geven levensverhalen aan op welke wijze mensen omgaan met de interpersoonlijke wereld, met de wereld in de samenleving alsook met geschiedenis en cultuur (McAdams, 2008). Interne zelf-narratieven worden immers gehanteerd ter organisatie van gedragspatronen, doch deze narratieven zijn dynamisch en zijn ook afhankelijk van de context waarin deze tot stand komen (Maruna, 2001). Levensverhalen wijzen dan ook op iemands plaats in de sociale orde en de bredere processen waardoor iemand op deze rangorde geplaatst wordt (Atkinson, 1998). De aard van relaties en groepslidmaatschappen kunnen op deze manier verkend worden (Linde, 1993; Mkhonza, 1995). Het levensverhaal kan ook op individueel niveau aantonen hoe iemand evolueert doorheen de tijd (Atkinson, 1998). Iemands narratief wordt immers voortdurend herschreven (McAdams, 2001), zelfs tot op oudere leeftijd (McAdams, 2008).

Ook binnen desistanceonderzoek is de narratieve methode een gevestigd instrument. Zo verwierf eminent onderzoeker Maruna (2001) bekendheid door zijn studie over de levensverhalen van voormalige daders, waarbij hij zich focuste op hun persoonlijke ervaringen van transformatie en verandering. Weaver (2015) heeft eveneens onderzoek gedaan naar levensverhalen, met name van mannelijke voormalige bendeleden. Deze analyse belichtte het begin, de voortzetting en beëindiging van hun criminele carrière, en besteedde bijzondere aandacht aan de relationele dynamieken van *co-desistance* (het proces waarbij individuen samen stoppen met crimineel gedrag). Daarnaast breidde ook Barr (2017) door middel van narratieve interviews het desistanceonderzoek uit naar het vrouwelijke perspectief. Deze studie bood een dieper inzicht in de unieke ervaringen en uitdagingen waarmee vrouwen worden geconfronteerd tijdens hun desistanceproces.

Het gebruik van de narratieve methode in desistanceonderzoek heeft zodus een bijdrage geleverd tot een meer genuanceerd en volledig begrip van de complexiteit van dergelijk veranderingsproces. Een biografische *case study* wordt daarom in deze thesis gehanteerd middels een analyse van een *life story interview* en van een biografie. Het is namelijk zo dat grootschalig onderzoek, waarbij informatie over individuen dient tot generalisaties over het “typische praktijkgeval”, slechts van beperkte waarde is in het bestuderen van fenomenen die deels afhankelijk zijn van biografische omstandigheden (Landale & Roderick, 2013). Hoewel *desistance* uiteraard voor iedereen anders verloopt, wordt Joop Gottmers geïdentificeerd als interessante “casus” omdat op deze wijze de persoonlijke, sociale en structurele factoren belangrijk voor *desistance* verkend kunnen worden.

1.3.2 Dataverzameling en -analyse

Dit onderzoek bestudeert persoonlijke, sociale en structurele factoren binnen de criminele carrière met een concrete focus op het desistanceproces. Twee bronnen worden hiervoor gehanteerd, met name Joops biografie ‘*Knock Out*’ (Gottmers & Stoorvogel, 2022), alsook het transcript van een *life story interview* dat afgenomen wordt met hem. Het interview is een belangrijke toegevoegde waarde. Het is immers reeds 11 jaar geleden sinds de publicatie van Joops biografie, dit terwijl de narratieve identiteit blijvend verandert doorheen de levensloop (Maruna, 2001). Een analyse die zich zou beperken tot de biografie impliceert daarom het risico dat verouderde informatie verzameld wordt. Daar het zelf-narratief een persoonlijk verhaal is dat continu herschreven wordt naarmate er nieuwe gebeurtenissen gebeuren (McAdams, 1996), is het interessant dat ook het *life story interview* met Joop wordt afgenomen, om zo tevens de validiteit van dit onderzoek te verhogen.

1.3.2.1 Biografie

De biografie wordt meermaals gelezen ter verkenning van Joops verhaal. Uit een literatuurstudie van het bestaande desistanceonderzoek wordt een overzicht opgesteld van positieve dan wel

belemmerende persoonlijke, sociale en structurele factoren (cfr. infra) die Joops criminele carrière zouden kunnen beïnvloeden. Dit wordt als codeerlijst gehanteerd (cfr. Bijlage 1) voor de thematische analyse. Daar het gaat om één participant, gebeurt dergelijke analyse handmatig. Om mogelijke bias te vermijden, wordt deze analyse tevens herhaaldelijk uitgevoerd.

1.3.2.2 *Life Story Interview*

Op 14 december 2022 wordt contact opgenomen met Joop via diens contactformulier, waarin het doel van het onderzoek kort uiteengezet wordt. Vanaf 22 maart 2023 worden praktische zaken verder afgesproken via e-mail, sms en *Whatsapp*. Een *topic list* wordt opgesteld (cfr. Bijlage 2), geïnspireerd door het onderzoek van Maruna (2001) en Maes et al. (2019). Het interview vindt plaats op een locatie die Joop zelf kiest, met name zijn woonst in Nederland. Na wat verkennende vragen en een inleidend, informeel gesprek, gaat het interview van start met een vraag die polst naar de aanleiding van zijn betrokkenheid bij drugshandel. Het verdere interview hanteert de *topic list* als leidraad. Het gesprek duurde twee uur 45 minuten, waar het interview één uur en 45 minuten van uitmaakte. Het *life story interview* wordt opgenomen en letterlijk getranscribeerd. Hierna wordt de opname opnieuw beluisterd met de transcriptie erbij. De audio opname wordt hierna vernietigd. Ook hier gebeurt de thematische analyse handmatig, aan de hand van de codeerlijst (cfr. Bijlage 1).

1.3.3 Beperkingen in het Onderzoek

De bemerking dient gemaakt te worden dat dit onderzoek een kwalitatieve onderzoeksmethode bevat. Het is daarom belangrijk om de concepten 'betrouwbaarheid' en 'validiteit' op een flexibele manier te interpreteren. Hoewel de participant zoveel persoonlijke informatie als hij wenst kan weglaten tijdens het interview, is een levensverhaal *an sich* steeds onvolledig. De aard van het onderzoek, dat zich richt op persoonlijke ervaringen, betekent dan ook dat de strikte positivistische interpretaties van deze concepten mogelijk niet volledig toepasbaar zijn (Guba & Lincoln, 2005). Deze thesis betreft immers geen zoektocht naar 'de ultieme waarheid', maar eerder een analyse van het desistanceproces zoals weergegeven door de participant zelf in diens levensverhaal (cfr. Glowacki, 2013). Zo ook kan gesteld worden dat, daar het huidige onderzoek de analyse van een *case study* betreft, de bevindingen niet representatief zijn voor alle vormen van DGC. Daarnaast zal, zoals het geval is bij foto's in de methodologie van *Photovoice* (De Seranno & Colman, 2021), ook dit onderzoek slechts een eenzijdig deel van de werkelijkheid weerspiegelen, zijnde het perspectief van de participant. Desalniettemin zijn levensverhalen een spiegel voor de bredere cultuur waarbinnen dit verhaal ontstaat en verteld wordt (McAdams, 2001). Daar diegenen die het verhaal vertellen de eerste interpretators zijn van deze verhalen, is het door deze persoonlijke constructie van de realiteit, alsook het verhaal dat hierover verteld wordt, dat onderzoekers van participanten kunnen leren (Atkinson, 1998).

In die zin is het zo dat dit onderzoek een narratieve waarheid, met name weergaves van realiteit en identiteit, verkent, eerder dan een geschiedkundige waarheid of een feitelijke weergave van een essentialistische waarheid (cfr. Glowacki, 2013). Validiteit in dit onderzoek kan daarom worden beschouwd in termen van de echtheid en geloofwaardigheid van de ervaringen van de participant zoals ze worden geïnterpreteerd en gepresenteerd. Op die manier streeft deze thesis er toch naar om een waarheidsgetrouwe weergave te geven van de ervaringen van de participant, zoals ze door hem worden verteld. Triangulatie van gegevens, met name door de combinatie van de biografie en het interview van de participant, kan helpen om een meer volledig en genuanceerd beeld van de beleefde ervaringen te geven. Op deze manier wordt beoogd de validiteit van het onderzoek te verhogen.

Een verdere beperking van het onderzoek betreft de mogelijkheid van een zekere mate van subjectiviteit. De geleverde informatie kan immers beïnvloed worden door Joops percepties en herinneringen, die mogelijks niet volledig nauwkeurig zijn. Daar het hier de beleefde ervaring van Joop betreft, is deze subjectiviteit echter niet onoverkomelijk. Daarnaast kan er een mogelijke bias bestaan in de codering. Hoewel de thematische analyse handmatig uitgevoerd wordt, kan de interpretatie van de onderzoeker bij het classificeren van Joops ervaringen als zijnde behorend tot positieve of negatieve factoren ietwat variëren, wat de resultaten enigszins kan beïnvloeden. Hierdoor wordt de thematische analyse meermaals toegepast. Ook is de triangulatie van zowel de biografie met het interview een manier om een verhoogd inzicht in de situatie te krijgen.

Bovendien moet opgemerkt worden dat, hoewel er geen vast moment geplaatst kan worden op *persistence* en *desistance*, dit toch kunstmatig vastgelegd wordt. Volgens Joop was zijn handel in hasj het hoogtepunt van zijn criminele carrière, wat daarom als beginpunt beschouwd wordt voor het voortbestaan van diens carrière. Op het vlak van *desistance* geeft Joop het welzijn van zijn dochter als voornaamste reden. Echter kan vastgesteld worden dat de periode waarin zijn dochter geboren wordt nog te zeer versmolten is met het voortbestaan van zijn criminele carrière. Hoewel hij toen reeds wou stoppen met het gebruik van drugs en uit het milieu wou stappen, was er op dat moment onvoldoende prosociale steun die hem in zijn *desistance* proces kon begeleiden. Hoewel de geboorte van zijn dochter zodus het moment van verandering betreft, was er nog geen sprake van een 'verharding' van verandering (cfr. infra; cfr. Maruna, 2001). Elke keer dat hij besloot te stoppen, herviel hij in deze periode terug in zijn oude gedrag, dit omdat er geen verandering in zijn zelf-narratief plaatsvond.

Het moment waarna er verdere veranderingen in cognities en identiteit zichtbaar zijn die doorslaan naar meer permanente gedragsveranderingen, is de ontmoeting met een antiekhandelaar. Het is dit contact dat de doorslag heeft gegeven in Joops veranderingspogingen. Het is daarom dat dit moment van ontmoeting als kunstmatig startpunt van *desistance* beschouwd wordt. Het is immers pas wanneer Joop naar de Bijbelstudie gaat en zich bekeert, dat er een verandering optreedt in zijn zelf-narratief. Dit wordt daarom beschouwd als het begin van de 'verharding' van de verandering. Desalniettemin blijft het belangrijk dat het proces van *desistance* dynamisch is. Doorheen de verdere analyse van Joops levensverhaal zal duidelijk blijken dat dit niet eenduidig chronologisch bij één moment geplaatst kan worden. Echter wordt dit om pragmatische redenen voor de analyse van het verhaal toch gedaan. De lezer wordt daarom aangemoedigd de complexe dynamiek van het *desistance* proces in het achterhoofd te houden bij het lezen van deze thesis.

1.3.4 Ethische Overwegingen

Voor de aanvang van het onderzoek, wordt een *Data Management Plan* (cfr. Bijlage 3) ingevuld, met informatie over de te verzamelen data, de verwerking van vertrouwelijke gegevens (met aandacht voor privacy en pseudonimisering) en gegevensbewaring. Voor de interviews aanvangen, ontvangt Joop een *informed consent* (cfr. Bijlage 4). Hierbij zal hij ingelicht worden over het doel van het onderzoek en zijn rechten als participant. Voorts krijgt hij hier informatie over vertrouwelijkheid en hoe de gegevens gebruikt zullen worden. Ook worden hier mondeling afspraken gemaakt inzake pseudonimisering. Een belangrijke opmerking hierbij is immers dat Joops naam doorheen dit onderzoek wordt vermeld, daar hij expliciet aangaf dat dit mocht. Dit werd schriftelijk toegevoegd aan het *informed consent* vooraleer dit ondertekend werd.

Uit verdere mondelinge afspraken werd echter besloten alle andere namen in het interview te pseudonimiseren. Om hier consistent in te zijn, werden ook de namen in de biografie

gepseudonimiseerd. De personen kregen in de codering de letter N ("Naam") toegewezen, alsook een nummer afhankelijk van de volgorde waarin deze doorheen de analyse gelezen worden. Aan deze code wordt, om verwarring bij de lezer te vermijden, een rol toegevoegd om de relatie met Joop te verduidelijken. Voorts werd ook afgesproken geen specifieke, lokale plaatsnamen te vermelden.

1.4 Literatuurstudie: Theoretische Kennis over *Desistance*

1.4.1 *Desistance* in de Criminologie: De Invloed van Persoonlijke, Sociale en Structurele Factoren op het Beëindigen van een Criminele Carrière

Desistance omvat het proces dat gepaard gaat met het stopzetten van een criminele carrière; het is dan ook niet verbazingwekkend dat criminele carrièreonderzoek dit veranderingsproces onderzoekt. Het criminele carrièreonderzoek is immers een criminologische benadering die de reeks feiten analyseert die een individu pleegt doorheen diens leven (Blumstein et al., 1986). Daar deze thesis stilstaat bij het ontstaan, voortbestaan en beëindigen van een criminele carrière, dient dergelijk criminele carrière-perspectief zich aan.

Binnen de criminologie wordt *desistance* van criminaliteit sinds de jaren '80 steeds meer onderzocht (Paternoster & Bushway, 2009; Van Roeyen et al., 2016). De nadruk werd lange tijd hoofdzakelijk gelegd op leeftijd als de verklarende factor voor (het plegen en het stoppen van) criminaliteit (Glueck & Glueck, 1943; Gottfredson & Hirschi, 1990). Volgens Loeber en Le Blanc (1990) ontstaat *desistance* echter niet enkel omwille van het ouder worden van een individu. Zo ook stelden Sampson en Laub (1995) in hun levenslooptheorie van *age-graded informal social control* dat *desistance* ontstaat door informele sociale controle of sociale bindingen, onafhankelijk van leeftijd. Belangrijke levensgebeurtenissen kunnen afhankelijk van hun invloed op sociale bindingen *desistance* al of niet bevorderen (Laub & Sampson, 2001; Sampson & Laub, 1995).

Sommige auteurs benadrukken daarentegen cognitieve transformaties, zoals Giordano et al. (2002), die suggereren dat *desistance* een cognitieve verandering veronderstelt die steunt op vier dimensies: openheid voor verandering, blootstelling aan veranderingsmogelijkheden, het zicht op een conventionele 'vervanging van het zelf', alsook het herinterpreteren van het criminele verleden. Anderzijds focust Maruna (2001) op identiteitsveranderingen, die gebeuren door het nemen van verantwoordelijkheid voor eerder gedrag, het maken van een breuk met het criminele verleden en een inzet voor een positieve toekomst. Hierbij worden twee scripttypes geïdentificeerd: het '*condemnation script*' en het '*redemption script*'. Het '*condemnation script*' kenmerkt zich door de voortzetting van criminele activiteiten door personen die zich door de maatschappij opgegeven voelen. In tegenstelling hiertoe, beschrijft het '*redemption script*' een *desistance* proces. Hierbij fungeert het criminele verleden als instrument voor zelf-reconstructie en als een morele leidraad voor anderen. Maruna (2001) onderzoekt tevens of de verandering in zelf-narratief voorafgaat aan *desistance*, of dat *desistance* leidt tot de identiteitsverandering. Mogelijks gaat het om een wederzijdse beïnvloeding. De ontwikkeling van een zelf-narratief kan gepercipieerd worden als een verharding van de wens naar een conventioneel leven. Het is het proces van deze verharding van verandering, en dus niet zozeer het moment van verandering zelf, dat *desistance* onderzoek tracht te doorgronden (Maruna, 2001).

Desistance werd vroeger echter voornamelijk bestudeerd als een staat van 'niet plegen' (Bushway et al., 2001, 2003). Inmiddels wordt het erkend als een proces, waarbij de mate van plegen vermindert of de diversiteit of de ernst van de gepleegde feiten afneemt (Bushway et al., 2001, 2003; Farrington, 2007; Le Blanc & Fréchette, 1989; Loeber & Le Blanc, 1990; Maruna, 2001; Rodermond et al., 2015).

Maruna en Farral (2004) stelden bijvoorbeeld dat *desistance* uit twee fasen bestaat. Primaire *desistance* betreft een criminaliteitsvrije periode, secundaire *desistance* een identiteitsverandering. Hieraan voegde McNeil (2016) tertiaire *desistance* toe, zijnde de erkenning van deze veranderde identiteit door de samenleving, alsook het gevoel dat men ergens bij hoort. Recent werd door Nugent en Schinkel (2016) erkend dat *desistance* geen lineair proces is, maar eerder een proces van verandering in verschillende wereldsferen (de wereld in onszelf, die in relatie met anderen en de wereld daarbuiten). In dit verband benoemden deze onderzoekers *desistance* op een andere wijze, met name *act-desistance*, *identity desistance*, en *relational desistance*. *Act-desistance* staat voor een periode van niet-plegen, *identity desistance* benadrukt een verandering in identiteit, en *relational desistance* beschrijft de erkenning van verandering door anderen. Bovendien wordt vastgesteld dat *relational desistance* bestaat uit een micro-niveau, een meso-niveau en een macro-niveau (Nugent & Schinkel, 2016).

Recent stelden Van Roeyen et al. (2016) in hun narratieve review eveneens vast dat persoonlijke, sociale en structurele factoren het desistanceproces beïnvloeden bij daders die drugs gebruiken. Belangrijke **persoonlijke factoren** die in desistanceonderzoek vastgesteld werden, zijn onder meer een identiteitsverandering, cognitieve processen, *agency* en motivatie. **Sociale factoren** zijn dan onder andere sociaal contact, veranderingen in relaties en (de bedreiging van) het verliezen van een relatie (Van Roeyen et al., 2016). Tegelijkertijd kunnen familieleden ook het desistanceproces verhinderen (Davis et al., 2012). **Structurele factoren** van *desistance* bestaan onder meer uit behandeling, betekenisvolle activiteiten zoals werk, alsook het hebben van een vaste woonst. Tegelijkertijd kunnen structurele factoren ook negatief zijn, zoals in het geval van stigmatisatie (Van Roeyen et al., 2016).

Ook een diepgaander begrip van het herstelproces (cfr. Deegan, 2002), kan waardevol zijn voor desistanceonderzoek. Herstel wordt dan immers niet gezien als een terugkeer naar een vroegere staat, maar als een transformatieproces. Het vereist een verandering in houding en een nieuwe benadering van bestaande uitdagingen (Deegan, 1997). Dergelijk transformatieproces toont parallellen met zowel cognitieve transformaties (Giordano et al., 2002) als identiteitsveranderingen (Maruna, 2001) zoals beschreven in de desistanceliteratuur. Voorts omvat dergelijke herstelbenadering het belang van sociale steun, zoals *peer-support* (Deegan, 1988). Interessant in dit verband is de suggestie van Halsey en Mizzi (2022), dat de huidige gedachtegang dat criminaliteit “besmettelijk” is, vervangen kan worden door het uitgangspunt van “besmettelijkheid” van positieve ambities in het kader van *co-desistance*.

Gezien de sterke gelijkenissen tussen de concepten ‘herstel’ en ‘*desistance*’ (cfr. Van Roeyen et al., 2016), kan gesuggereerd worden dat er in het desistanceproces misschien ook soortgelijke hulpbronnen of hindernissen kunnen optreden, net zoals dat in herstelprocessen het geval is. In herstel van verslaving wordt immers van ‘herstelkapitaal’ gesproken om te verwijzen naar de hoeveelheid van middelen waar iemand gebruik van kan maken om herstel te starten en vol te houden (Best & Laudet, 2010). Deze middelen kunnen worden gezien als een continuüm, waarbij factoren binnen de diverse domeinen van herstelkapitaal bestaan die herstel kunnen bevorderen (positief herstelkapitaal), dan wel verhinderen (negatief herstelkapitaal) (Cloud & Granfield, 2008).

Deze thesis suggereert dat in *desistance* mogelijk een vergelijkbare dynamiek kan optreden, met zowel bevorderende als belemmerende persoonlijke, sociale en structurele factoren. De positieve factoren, zoals bestudeerd door Van Roeyen et al. (2016), werden hierboven reeds aangehaald. Hier werd reeds genuanceerd dat de factoren ook een negatieve invloed kunnen hebben op het desistanceproces. Voortbouwend hierop kan gesteld worden dat diverse onderzoeken suggereren dat personen die veroordeeld werden, te maken krijgen met allerlei barrières. Zo worden **persoonlijke**

belemmerende factoren vastgesteld, zoals middelenmisbruik (Petersilia, 2003, 2004) en gezondheidsproblemen (Hattery & Smith, 2010; Petersilia, 2003, 2004). **Sociale belemmerende factoren** zijn bijvoorbeeld het gebrek aan een (kwaliteitsvol) huwelijk (Sampson & Laub, 1995), geen steun van *peers* (Hattery & Smith, 2010; Petersilia, 2003, 2004) of een scheiding van familie (Hattery & Smith, 2010; Petersilia, 2003, 2004). **Structurele belemmerende factoren** zijn problemen hebben met werk (Apel & Sweeten, 2010; Bushway & Apel, 2012; Giordano et al., 2002; Hlavka et al., 2015; O'Connell et al., 2007; Pager, 2003, 2007; Sampson & Laub, 1995; Visser et al., 2008), onvoldoende of een gebrek aan opleiding (Bushway & Apel, 2012; Hattery & Smith, 2010; Petersilia, 2003, 2004), problemen met woonst (Hattery & Smith, 2010; Petersilia, 2003, 2004), alsook stigmatisatie (Van Roeyen et al., 2016). Aangezien het bestaande onderzoek nog te weinig aandacht heeft voor factoren binnen het meso- en macroniveau die *desistance* kunnen bevorderen of beletten (Farrall et al., 2010), analyseert deze thesis persoonlijke, sociale en structurele factoren in *desistance*.

1.4.2 **Desistance binnen de Druggerelateerde Georganiseerde Criminaliteit: Een Analyse van Drugshandel en Criminele Carrières**

Zoals reeds aangehaald, is er slechts weinig onderzoek voorhanden naar *desistance* van georganiseerde criminaliteit (Douglas & Smith, 2018; Smith, 2014; Thompson et al., 2014). Ondanks de overvloed van bewijs voor theorieën als de *age-graded theory of social control* (Horney et al., 1995; Laub & Sampson, 2001; Nagin & Paternoster, 2000; O'Connell, 2003; Paternoster & Brame, 1997), kunnen bevindingen uit de levensloopcriminologie niet veralgemeend worden naar de criminele carrières van daders van georganiseerde criminaliteit (Kleemans & van Koppen, 2020). Zo wordt gesteld dat, in tegenstelling tot de meeste daders, daders van georganiseerde criminaliteit vaak relatief ernstigere criminaliteit plegen, beginnend op een latere leeftijd (Kleemans & van Koppen, 2020; van Koppen et al., 2009). Hierdoor kunnen factoren belangrijk voor het *desistance* proces mogelijks niet dezelfde betekenis hebben voor dit soort daders (Kleemans & van Koppen, 2020).

Aangezien levenslooptheorieën zich op hoofdzakelijk jonge dadergroepen baseren (van Koppen et al., 2020), dient onderzoek zodus het ontstaan en stopzetten van een criminele carrière grondiger te bestuderen bij volwassenen (Douglas & Smith, 2018; Eggleston & Laub, 2002; Kleemans & de Poot, 2008). Daar dit onderzoek een analyse van een levensverhaal betreft, dient naast *desistance* ook aandacht te gaan voor het ontstaan en voortbestaan van dergelijke criminele carrière binnen de DGC. De **criminele carrière van de handel in drugs** is tot nu toe echter zelden bestudeerd. Desalniettemin kunnen er reeds enkele vaststellingen gedaan worden inzake het **ontstaans-, voortbestaans- en stopzettingsproces** in dit verband.

Betreffende het **ontstaan** van een criminele carrière in de DGC, stelt de literatuur dat drugshandelaren inderdaad op relatief oudere leeftijd beginnen met hun criminele carrière (Adler, 1993; Laub & Sampson, 2006; van Koppen et al., 2009), met name rond de 25 jaar (Kleemans & de Poot, 2008; Laub & Sampson, 2006). Daarnaast heeft onderzoek naar de handel in drugs aangetoond dat de vereiste expertise om criminele feiten te plegen belangrijk is om de drugsmarkt te betreden (Adler, 1993; Decker & Chapman, 2008). Bovendien identificeerden Kleemans en de Poot (2008) betrokkenheidsmechanismen in de druggerelateerde grootschalige criminaliteit, namelijk opzettelijke rekrutering, sociale banden, werkbanden, vrijetijdsbesteding en levensgebeurtenissen. Hierbij benadrukten deze onderzoekers het belang van de '*social opportunity structure*', met name sociale banden die toegang bieden tot winstgevende criminele mogelijkheden. Daar de structuur van dergelijke sociale kansen ongelijk verdeeld is over de bevolking en over leeftijden, zou ook dit de betrokkenheid in de DGC kunnen verklaren (Kleemans en De Poot 2008).

Daarnaast spelen ook de concepten 'sociale inbedding' en 'criminele inbedding' een rol. Dit eerste verwijst naar de aanwezigheid van een conventioneel sociaal netwerk, dat een invloed kan hebben op het realiseren en behouden van een reguliere job (Granovetter, 1985). Criminele inbedding verwijst dan weer naar de mate waarin iemand betrokken is in de criminaliteit, geïsoleerd is van prosociale netwerken en een criminele identiteit heeft aangenomen (Pyrooz et al., 2013). Dergelijke concepten impliceren dat potentiële drugshandelaars met een lage sociale inbedding de link met de conventionele wereld kwijtraken, terwijl criminele inbedding als katalysator fungeert die het verkrijgen van een hogere positie in de handel van drugs faciliteert (Wang, 2013). Zulke vaststelling duidt op het omgekeerde van Hagan's (1993) bevindingen dat jongeren met een criminele inbedding moeilijker toegang vinden tot regulier werk. Dit ligt in lijn met de huidige thesis die gelijkaardige factoren onderzoekt die *desistance* kunnen stimuleren of verhinderen. Zo blijken positieve, dan wel negatieve factoren evenzeer een invloed te spelen bij het ontstaan van dergelijke criminele carrière. Wang (2013) benoemt bijvoorbeeld persoonlijke factoren zoals een criminele identiteit en het al of niet gebruiken van drugs, sociale factoren zoals sociale netwerken, alsook structurele factoren zoals het hebben van een reguliere job. Deze zaken worden benoemd als zijnde van invloed bij het ontstaan van een criminele carrière in de handel van drugs. Gezien deze gelijkenissen kan gesuggereerd worden dat persoonlijke, sociale, alsook structurele factoren zoals vastgesteld binnen de desistanceliteratuur, mogelijks ook van invloed zijn bij het ontstaan van een criminele carrière.

Inzake het **voortbestaan** van de criminele carrière, wordt vaak verwezen naar de term 'escalatie' of 'voortzetting' om te verwijzen naar de overgang richting het plegen van meer ernstige feiten (Blumstein et al., 1986; Brame et al., 2010; Kempf, 1988). Dergelijk voortbestaan bij drugshandelaars betreft niet louter een verhoogde mate van drugs die verkocht wordt, maar veronderstelt een opklimming naar een hogere positie in de keten van de drugsvoorziening, parallel aan de wijze waarop promotie in een reguliere carrière gerealiseerd wordt (Burt, 1992, 1997). Op het vlak van algemene criminaliteit, stelt onderzoek toegepast op jongeren dat negatieve levensgebeurtenissen, alsook sociale relaties een rol spelen in het voortbestaan van een criminele carrière (Ayers et al., 1999; Hoffman & Cerbone, 1999). Zodus verzwakken sterke connecties met de conventionele samenleving de kans op het voortzetten van dergelijke carrière, terwijl nauwe banden met (*peers* uit) het criminele milieu dergelijk voortbestaan faciliteert. Ook hier kan dezelfde vaststelling gedaan worden als voorheen inzake de factoren zoals geïdentificeerd in de desistanceliteratuur.

Bovendien zou **desistance** bemoeilijkt worden wanneer de benodigde vaardigheden volledig ontwikkeld zijn en wanneer de feiten reeds meermaals succesvol uitgevoerd werden (Loeber & Le Blanc, 1990). Dit is interessant daar het produceren van synthetische drugs in onderzoek vaak een beroep genoemd wordt, onder meer omwille van de specifieke vaardigheden die vereist zijn (Copes & Hochstetler, 2021; Erickson et al., 2019). Desalniettemin dient wederom vastgesteld te worden dat *desistance* van DGC weinig onderzocht blijkt te zijn. Het huidige onderzoek wenst daarom de criminele carrière van Joop te bestuderen, met aandacht voor het ontstaan-, voortzettings-, maar vooral het desistanceproces.

2 HET STOPPROCES VAN DRUGGERELATEERDE GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT: HET LEVENVERHAAL VAN JOOP

2.1 De Start van Joops Criminele Carrière

2.1.1 Persoonlijke Factoren

Op basis van de analyse van de biografie en het *life story interview* inzake persoonlijke factoren, kunnen enkele vaststellingen gedaan worden over de mate van identiteitsverandering, cognitieve processen, *agency* en dergelijke. De volgende analyse staat daarom stil bij de mate van persoonlijke factoren in het levensverhaal van Joop, die van invloed zouden kunnen zijn op het ontstaan van diens criminele carrière. Zo is er een duidelijke **verandering in identiteit** aanwezig bij Joop. Aanvankelijk beschouwt hij zichzelf immers als een sportman:

Na mijn jeugdige wietervaringen was ik nooit meer met enige vorm van drugs in aanraking geweest. En nu vroeg (vriend, N3) of ik drugs wilde verkopen. ... Ja, ik was een knokker en werkte als portier, maar vóór alles was ik een sportman. ... Ik was een professionele sporter, geen crimineel. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 65)

Van een sportman met een afkeer van drugs, verandert Joops identiteit echter naarmate dat hij meer betrokken raakt bij de handel van drugs. De dood van zijn jeugdvriend (N4), gecombineerd met het gebruik van cocaïne, leidt ertoe dat Joop zichzelf percipieert als iemand die gericht is op geld, macht en status. Hierin is een nefaste identiteitsverandering merkbaar die de deur verder open zet naar een verdieping in criminele activiteiten. Voorts zijn er bepaalde **cognitieve processen** aanwezig die gaandeweg evolueren. Zo is Joop in eerste instantie terughoudend en reflecteert hij over de gevolgen van het aangaan van zulke carrière. Na verloop van tijd gebeurt er echter een rationalisering van dergelijke betrokkenheid:

En het enige wat ik hoefde te doen was wat witte suiker van A naar B brengen. ... Het was dan wel drugs, maar dat was niet mijn probleem. De lui die drugs gebruikten, deden dat toch wel. Ook als ik niet degene was die de drugs leverde. Sommige mensen wilden zichzelf nu eenmaal de vernieling in helpen. Die verslaafden snoven het toch immers zelf hun lichaam in? (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 67)

Bovendien speelt ook **agency** een rol. Het is immers zo dat, hoewel Joop enige mate van controle lijkt te hebben over zijn beslissingen, hij vooralsnog sterk beïnvloed wordt door externe factoren. Zo lijkt zijn relatie met zijn vriend (N3) een cruciale impact te hebben op de beslissingen die Joop uiteindelijk neemt. Hierdoor kan gesuggereerd worden dat Joops gevoel van *agency* in zekere mate ook beperkt is. Bij het maken van deze keuze speelde tevens de aantrekkingskracht van extra inkomsten. Joop is zodus zeker in staat om eigen keuzes te maken, doch externe invloeden overschaduwden zijn eigen persoonlijke overtuigingen. Ook Joops **motivatie** wordt aanvankelijk gedreven door externe invloeden, zijnde zijn vriend (N3) en winst, doch dit evolueert later door naar eerder interne verlangens, zijnde macht en status. In een later stadium wordt Joop ook gemotiveerd door zijn cocaïneverslaving, wat ook een invloed heeft op zijn gedrag en beslissingen.

Het is dus ook zo dat **middelenmisbruik** een belangrijke rol speelt bij het ontstaan van Joops criminele carrière. Dit is immers cruciaal in Joops verandering van sportman naar “crimineel”. Initieel is er een evolutie merkbaar in de overgang van een conventionele identiteit naar die van een “verkoper van drugs”. In een later stadium is er een tweede evolutie, namelijk die van de gedachtegang dat drugs voor “sukkels” is, naar alsnog het gebruik van cocaïne. Ook hier speelde de vriendschap met zijn vriend (N3) een rol. Zoals ook in zijn jeugd, gebruikte Joop drugs na *peer pressure*. Dit middelenmisbruik lijkt Joops betrokkenheid in de drugshandel te doen escaleren. Immers, de band met zijn vriend (N3), met wie hij in de drugshandel zit, versterkt alsmaar meer, terwijl Joop een steeds grotere afstand ervaart jegens zijn echtgenote (N2). Een verhoogd libido ten gevolge van het cocaïnegebruik leidt er tevens toe dat hij begint vreemd te gaan.

2.1.2 Sociale Factoren

Uit de thematische analyse van Joops biografie en *life story interview* kan gesteld worden dat **vriendschapsrelaties**, waaronder sociaal contact en de steun van *peers*, een rol lijken te spelen bij het ontstaan van Joops criminele carrière. Zo blijkt dat de band tussen Joop en een vriend (N3), de eigenaar van de sportschool, een cruciaal element is in Joops ontluikende carrière. Het is immers zo dat Joop een belangrijke mate van respect en bewondering ervaart jegens hem. Het is ook deze persoon die hem uiteindelijk introduceert in de handel van drugs. Ondanks de twijfels die Joop aanvankelijk ervaart, wil hij deze vriend niet teleurstellen. Dit sociale contact heeft volgens Joop een grote invloed gehad op het ontstaan van zijn carrière.

Wel ik was, ik had natuurlijk *alles* met sport. En eigenlijk, terugkijkende, mijn ambitie, ik had maar één ambitie: alles en iedereen zal mij geweldig gaan vinden. ...in het *principe*, was dat mijn *diepste* verlangen. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Toch lijkt er weinig concrete steun van peers te zijn op dit moment in Joops leven, al kan dit te wijten zijn aan een gebrek aan informatie. De enige vorm van steun bestaat zodus uit die van zijn vriend (N3), die echter ouder is. Daarnaast ontvangt Joop validatie van de dealer die zijn eerste verkoop van cocaïne prijsde. Voorts zijn ook **veranderingen in relaties** van belang. Zo evolueert de relatie van Joop met deze vriend (N3) van een mentor-leerling relatie naar een crimineel partnerschap. Dit resulteert tevens in veranderingen in Joops relatie met zijn echtgenote (N2), die van hem vervreemdt omwille van zijn betrokkenheid in de drugshandel. Hier speelt ook het **(mogelijk kunnen) verliezen van een relatie**. Het overlijden van zijn jeugdvriend (N4) leidt ertoe dat Joop verder verwickeld raakt in de criminele wereld, daar dit zijn link met de conventionele wereld aantast.

Maar ook **partnerrelaties**, met name de factor huwelijk, zijn van belang. Zijn echtgenote (N2) fungeert als een moederfiguur, maar deze relatie verloopt evenwel niet zonder strubbelingen. Het beseft dat Joops huwelijk fout zou kunnen aflopen, weerhoudt hem er niet van om betrokken te worden in het drugsmilieu. Aanvankelijk verbergt hij zijn activiteiten, dit in een poging de relatie in stand te houden. Echter, wanneer ze dit alsnog ontdekt, lijkt hun relatie onherstelbaar beschadigd.

Daarenboven speelt ook **familie** een rol. Hoewel Joops vader een sleutelfiguur is in Joops leven, leiden diens afwezigheid en gezondheidsproblemen ertoe dat Joop elders een vaderfiguur lijkt te zoeken. Dit vindt Joop in zijn vriend (N3), waardoor hij zich tot hem wendt voor steun en advies. Hierdoor lijkt zijn beslissing om deel te nemen in de drugshandel dan ook beïnvloed te worden door deze vaderrol die aan deze vriend (N3) toegewezen wordt binnen de relatie:

Ik wilde het niet en toch deed ik het. ... Ik denk dat het vooral kwam door mijn verhouding tot (vriend, N3). Hij was veertien jaar ouder dan ik en ik voelde me thuis bij hem. ... (vriend, N3) nam de plek van mijn vader in. ... En ik keek tegen hem op. ... Ik kon hem niet teleurstellen. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 66-67)

Bovendien is het niet zo dat er een rechtstreekse, concrete scheiding van familie is geweest. Desalniettemin kan gesuggereerd worden dat Joops band met zijn biologische familie op soms nogal wankel fundamentele zou berusten. Zelf geeft hij aan nooit een moeder gehad te hebben, en zijn vader heeft last van diverse gezondheidsproblemen naarmate hij ouder wordt.

2.1.3 Structurele Factoren

De volgende paragrafen geven een overzicht van structurele aspecten van belang bij het ontstaan van Joops betrokkenheid in het drugsmilieu. Allereerst kan vastgesteld worden dat Joop een **vaste woonplaats** heeft, wat een bevorderende invloed op de stabiliteit in zijn leven zou kunnen zijn. Tegelijkertijd moet ook erkend worden dat wanneer zijn criminele activiteiten uiteindelijk zijn woonplaats bereiken, met name doordat er een dealer aan zijn voordeur verschijnt, deze stabiliteit ondermijnd wordt. Hierdoor is er alsnog sprake van een aantasting van de veiligheid die Joops woonst zou kunnen bieden.

Hoewel **behandeling** van middelenmisbruik mensen weg kan leiden uit een criminele carrière, is dit op dit moment niet relevant voor Joops situatie. Immers, zijn middelenmisbruik vloeide voort uit zijn criminele carrière en niet omgekeerd. Zo wordt tot op dit moment in Joops leven geen gewag gemaakt van enige vorm van behandeling, zij het gericht op middelenmisbruik of op een algemeen psychisch welzijn.

Een ander belangrijk structureel aspect is dat van **betekenisvolle activiteiten**. Joops leven bevatte betekenisvol werk, met name zijn bokscarrière en werk als portier. Dit leverde een positieve bijdrage aan zijn gevoel van eigenwaarde. Tegelijkertijd wordt de positieve invloed van zijn conventionele carrière overschaduwed door de verleiding van winst en ontzag die de drugshandel biedt. Dit laatste wordt uiteindelijk zijn voornaamste activiteit. Echter, de omslag naar de drugshandel lijkt eerder voort te komen uit een combinatie van de invloed van zijn vriend (N3) met de mogelijkheid tot extra winsten, dan dat dit een financiële noodzakelijkheid zou zijn: "Voor het geld hoefde ik het niet te doen. Ik had geld zat." (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 65). Tegelijkertijd moet erkend worden dat door het soort beroep dat Joop beoefende, hij benaderd werd:

En ... iedereen was bang van mij, ik was ook een *knokker*, ik stond in de beruchtste discotheken ... aan de deur, ik ben ook niet helemaal *achterlijk*, dus ik had ook nog een beetje verstand bij me. Dus, die combi, vond hij, mij een geschikt persoon om die drugs te gaan verkopen. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Hoewel werk doorgaans als positieve structurele factor aanzien wordt, is het toch geen beschermende factor in deze context. In dit geval is het uitvoeren van betekenisvol werk eerder een mogelijkheid tot een introductie in de criminele wereld. Overigens had Joop geen formele **opleiding** in het hoger onderwijs genoten. Dit zou zijn kansen op hoger betaalde arbeidsposities kunnen beperken. Tegelijkertijd heeft dit Joop er niet van weerhouden om goed betaald, conventioneel werk te vinden. Al kan het gebrek aan een formele opleiding gepercipieerd worden als negatieve structurele factor, is dit bij Joop niet het geval.

Onder structurele struikelblokken valt tevens **stigmatisatie**. Dit lijkt in zekere zin aanwezig te zijn bij Joop, zowel intern als extern. Intern is dit af te leiden uit zijn overwegend negatieve zelfbeeld, alsook schuldgevoelens met betrekking tot zijn criminele carrière. Zo ook vond Joop dat drugsgebruik iets is voor “sukkels”. Externe stigmatisatie lijkt dan weer aanwezig bij onder meer de reactie van zijn echtgenote (N2) wanneer zij verneemt dat hij betrokken is in het drugsmilieu.

Hoewel Joop dus zeker een aantal structurele factoren bezit die hem zouden kunnen helpen bij het vermijden van crimineel gedrag, lijkt hij alsnog te worden beïnvloed door zijn relatie met zijn vriend (N3). Zo ook speelt er een intern conflict tussen zijn zelfbeeld en identiteit als sportman, met de verleiding van een lucratieve handel in drugs. Ondanks zijn sterke afkeer van druggebruik, begint hij uiteindelijk zelf cocaïne te gebruiken. Ondanks de enkele positieve factoren, slaan de structurele factoren door naar de negatieve zijde van het continuüm. Het resultaat is hierdoor een complex beeld van een individu die als het ware gevangen zit in een criminele levensstijl, dit echter ondanks bepaalde structurele voordelen die hem zouden kunnen helpen om zich hiervan los te maken.

2.1.4 Tussentijdse Bevindingen

Uit deze analyse van factoren betrokken bij het ontstaan van Joops criminele carrière, kunnen enkele tussentijdse bevindingen gedaan worden. Zo blijkt dat Joops **persoonlijke factoren** gaandeweg aanzienlijk negatief worden. Ondanks zijn initiële afkeer van drugs en criminele activiteiten, besluit hij alsnog betrokken te worden bij de handel van drugs. Factoren die hierbij een rol spelen, zijn onder meer zijn relatie met een vriend (N3), maar ook financiële verleidingen en het rationaliseren van gedrag. Zijn betrokkenheid bij de drugshandel en het daaropvolgende drugsgebruik laten zien hoe zijn persoonlijke grenzen vervagen.

De **sociale context** speelt zodus een cruciale rol bij het ontstaan van Joops criminele carrière. Zijn vriend (N3), die fungeert als een vaderfiguur en mentor, heeft duidelijk een aanzienlijke invloed op Joops beslissingen. Ondanks het feit dat Joop aanvankelijk weerstand biedt, maakt zijn verlangen om deze vriend (N3) niet teleur te stellen, dat hij uiteindelijk toch betrokken raakt bij criminele activiteiten. Bovendien leidt het ontstaan van zijn criminele carrière tot een verstoring van zijn huwelijk met zijn echtgenote (N2). Dit benadrukt de noodzaak om sociale factoren te stimuleren door het bevorderen van positieve, ondersteunende sociale relaties. Voorts wordt het ontstaan van Joops criminele carrière beïnvloed door **structurele factoren**. Zijn vaste woonst en werk hebben niet het beschermende effect dat zij doorgaans hebben. Er is een gebrek aan behandeling en er is sprake van stigmatisatie.

2.2 Het Verderzetten van Joops Criminele Carrière

2.2.1 Persoonlijke Factoren

Ook bij het verderzetten van Joops criminele carrière kunnen verschillende persoonlijke factoren worden geanalyseerd. Zo ondergaat Joop ook hierin een zekere **identiteitsverandering**, omdat hij succesvoller wordt in de drugshandel. Hij krijgt de bijnaam "Jopie Dopie", en bouwt een imago op dat aanleunt bij die van een “meedogenloze crimineel”. Er zou gesuggereerd kunnen worden dat zijn identiteit vergroeid raakt met zijn criminele carrière. In zulk geval zou het moeilijk kunnen zijn voor Joop om uit het milieu te stappen. Tegelijkertijd is het zo dat Joop wel degelijk worstelt met zijn identiteit als “crimineel”. Daar waar hij zich hoofdzakelijk als zakenman beschouwt, voelt hij zich er tegelijkertijd ook beschaamd over:

Maar ik liep er ook niet te koop mee. Ik schaamde me eigenlijk, want ik vond het gewoon rotzooi, en ik schaamde me zelfs eigenlijk ook nog dat ik drugs crimineel was. Was ik dan crimineel? Nou, eigenlijk, was ik meer een zakenman, dan echt crimineel. Want ik zag die cocaïne, ook niet als iets, ik was met een productje aan het lopen waar ik heel veel geld mee verdiende, maar ik had er zelfs niets mee. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Deze schaamte kan daarom gepercipieerd worden als een veranderende identiteit, waarin zich een mogelijk ontluikende positieve persoonlijke factor bevindt. Gaandeweg begint Joop te beseffen dat hij gepercipieerd wordt als “zware crimineel”:

Zo had ik mezelf eigenlijk nog nooit bekeken. Ik had me toegelegd op boksen en kickboksen. Ik was bereid risico's te lopen in het portierswereldje. En ja, ik was de drugshandel ingerold. Maar ik beschouwde mezelf niet als een zware jongen. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 109)

Daarnaast zijn er een aantal belangrijke **cognitieve processen** vast te stellen. Zo rationaliseert hij zijn gedrag en keuzes. Tegelijkertijd worstelt hij ook met schuldgevoelens, gevoelens van eenzaamheid, onzekerheid, alsook een verlangen naar liefde en goedkeuring. Hij doet aan zelfreflectie, onder meer wanneer hij besluit uit het milieu te gaan, alsook na het geweldsincident jegens zijn echtgenote (N2). Toch zijn er ook tegenstrijdigheden merkbaar in Joops gedachtenprocessen. Hoewel hij enerzijds bewust is van de gevolgen van zijn acties, vooral in relatie tot zijn dochter, zijn er ook momenten waarop Joop een daling ervaart van zelfreflecterend, lange termijn denkend vermogen:

...ik was gewoon niet meer toerekeningsvatbaar, jong. Ik was gewoon *helemaal* weg. En dan probeer je nog ... een beslissing te maken van “Oké, (dochter, N8) is beter af *zonder* mij...” Zo ga je ook nog *denken*, dat je ook nog verstandelijk nadenkt over een beslissing... Maar je kunt niet meer fatsoenlijk nadenken, want je bent *knettergek* geworden. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

De reflectie over de gevolgen van het druggebruik voor zijn dochter, draagt bij aan de cognitieve verandering nodig voor *desistance*. Tegelijkertijd lijkt Joop niet uit dit diepe dal te kunnen klimmen, waardoor hij desondanks actief blijft in de drugshandel. Joop slaagt er zodus, ondanks de cognitieve veranderingen die plaatsvinden, niet in om dit om te zetten in blijvende verandering. Voorts toont Joop op andere vlakken zich wel als een handelingsbekwame persoon. Zo toont hij **agency** door zijn keuzes in het milieu te bespreken en later te reflecteren over de gevolgen hiervan, zoals de keuze om de amfetaminehandel te hernemen. Daarnaast neemt Joop zelf beslissingen en zou hierdoor de indruk kunnen ontstaan dat hij controle heeft over zijn leven. Toch belichten andere aspecten een eerder beperkt gevoel van *agency*. Zo ervaart Joop vast te zitten in het criminele milieu.

Joop heeft ook sterke **motivaties** om in de drugshandel te blijven, met name financiële voordelen. Echter, zijn motivatie om te stoppen groeit na de geboorte van zijn dochter. Het verlangen naar liefde en goedkeuring lijken Joops voornaamste drijfveren te zijn. Deze motivatie wordt echter vaak gekanaliseerd in destructieve gedragingen, zoals middelenmisbruik, geweld en ontrouw. Ondanks zijn voornemen om de drugshandel te verlaten na een laatste wiettransport, slaagt hij hier niet in. Tegelijkertijd moet ook erkend worden dat dit transport onderschept wordt door de politie, waardoor niet met zekerheid vastgesteld kan worden of dit effectief een einde had gemaakt aan Joops carrière.

Anderzijds ontstaat er een moment waarop Joop duidelijk beseft dat hij nood heeft aan hulp bij zijn druggebruik. Hij wendt zich daarom tot de verslavingszorg. Hoewel hij een residentiële opname niet

ziet zitten en daarom niet geholpen kan worden in de organisatie waar hij zich aanmeldt, toont deze gebeurtenis aan dat de persoonlijke factoren van inzet en motivatie, noodzakelijk voor *desistance*, op dat moment wel degelijk aanwezig zijn bij Joop. Het is tegelijkertijd wel zo dat Joops besluitvormingsprocessen ernstig beïnvloed worden door zijn problemen met **middelenmisbruik**. In tijden van stress en crisis, neemt zijn verslaving in ernst toe. Voorts lijkt zijn relatie met de moeder van zijn dochter (N7), die ook kampt met een verslavingsproblematiek, zijn *desistance* proces te verhinderen. De relatie is immers vervlochten met gezamenlijk gebruik:

Ik stortte mij op de drugs. Mijn relatie met (de moeder van zijn dochter, N7) verloor alle glans. Ik merkte dat zij voor zichzelf drugs bij andere dealers ging halen. En dat terwijl ik haar alle drugs kon geven die zij maar wilde. Ik voelde me verraden. ... De enige momenten van gezamenlijk geluk waren de momenten dat we samen cocaïne gebruikten. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 137)

Het is in deze periode van Joops leven dat zijn verslaving verder evolueert, met name van het snuiven van cocaïne naar het basen van crack cocaïne, het gebruik van xtc en het intraveneus gebruik van amfetamine. Daarnaast neemt hij Imovane om te kunnen slapen en gebruikt hij anabole steroïden. Over deze periode stelt Joop dat hij naast middelenmisbruik wel gezond leefde (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023). Zijn psychische gezondheid wordt beïnvloed door gevoelens van eenzaamheid, onzekerheid en suïcidale gedachten. Joops levensstijl, op dat moment geassocieerd met zijn betrokkenheid in het milieu, kan daarom zijn capaciteit om een *desistance* proces aan te gaan in zekere zin belemmeren.

In ieder geval blijkt duidelijk dat Joop worstelt met persoonlijke factoren. Hoewel er momenten zijn van zelfreflectie en motivatie tot verandering, worden deze overschaduwd door zijn verslavingsproblematiek en zijn betrokkenheid bij de drugshandel. De indruk ontstaat hierdoor dat Joop een aanzienlijke hoeveelheid aan ondersteuning en middelen nodig zou hebben om het veranderingsproces van *desistance* succesvol in te zetten.

2.2.2 Sociale Factoren

Mijn hele leven had ik afwijzing, vernedering en teleurstelling doorstaan. Mijn vader was onder mijn handen overleden. (jeugdvriend, N4), mijn beste vriend, was op een oneerlijke manier uit mijn leven weggerukt. De talloze vrouwen die ik had gehad, gebruikten mij evenzeer als ik hen. (ex-collega, N6), (collega, N5), (echtgenote, N2)... en nu (vriend, N3). Ik voelde me als vies ondergoed. Een gebruikte zakdoek. Een wegwerpvriend. En ik was nu alleen. Helemaal alleen. Er was niemand op de hele wijde wereld die ik kon vertrouwen. ... Iedereen was een verrader. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 116)

Ook in deze fase van Joops criminele carrière kunnen verschillende sociale factoren geïdentificeerd worden. Zo spelen **vriendschapsrelaties** een belangrijke rol. Immers, Joops sociale netwerk is in grote mate verweven met sociale contacten uit het milieu. Hij werkt nog steeds samen met zijn vriend (N3), maar ook zijn vriendschap met een (latere) collega (N5) is verweven met criminele activiteiten. Deze laatste is uit de gevangenis vrij en benadert Joop voor werk. Hij moedigt Joop aan om naast de handel in hasj, de cocaïnehandel terug op te starten. Na lang aandringen, leidt dit ertoe dat Joop de handel in amfetamine herneemt. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat deze relaties Joops betrokkenheid bij criminele activiteiten bevorderen. Bovendien kan gesteld worden dat deze linken met de criminele wereld versterkt worden na Joops vrijlating uit de gevangenis: "Als je de gevangenis uit komt, dan weet

ineens *heel* Nederland, dat je vast hebt gezeten voor drugshandel. Dus dat is een uithangbord, zo'n reclame, wilde iedereen, ineens, zaken met me doen." (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023). Deze reputatie dat Joop als "super crimineel" vrij is en zijn mond heeft gehouden, biedt hem een bepaalde aantrekkingskracht binnen deze kringen. Dit kan daarom het voortbestaan van zijn criminele carrière stimuleren.

Het is tevens duidelijk dat Joops relaties met zijn *peers* weinig *steun* of stabiliteit lijken te bieden die hem anders zouden kunnen helpen om zich van zijn criminele carrière te onttrekken. Hoewel Joop wel bijstand krijgt van het sociale netwerk dat hij in de gevangenis heeft opgebouwd, beoogt die hem terug in het criminele zadel te krijgen. Via dit nieuwe netwerk slaagt Joop er immers in om de drugshandel te hernemen. Deze "steun" is er dus niet op gericht om Joop te helpen doorheen zijn desistanceproces. Hoewel Joop aanvankelijk kan leunen op zijn vriend (N3) en een collega (N5), draaien deze vriendschappen zeer anders uit. De hulp verdwijnt en Joop voelt zich verraden. Dit gebrek aan steun lijkt ook zijn criminele gedrag te versterken.

Zodus **veranderen** Joops **relaties** in sterke mate. Zo brokkelt zijn aanvankelijk hechte band met zijn vriend (N3) steeds verder af naarmate die meer en meer in Marokko verblijft bij zijn nieuwe vriendin. Deze vriendschap eindigt uiteindelijk met verraad wanneer die Joop van zijn geld berooft. Een conflict tijdens de gevangenisstraf van zijn collega (N5) beknelt ook deze vriendschap. Wanneer Joop uiteindelijk een seksuele relatie aangaat met de echtgenote van zijn collega (N5), verraadde deze laatste hem bij de politie. Joops gevangenisstraf betekent tevens het einde van zijn huwelijk met zijn echtgenote (N2). Later gaat hij een relatie aan met de (toekomstige) moeder van zijn dochter (N7). Deze veelvuldige relationele veranderingen lijken Joops betrokkenheid in het drugsmilieu te versterken.

Ook **familiale relaties** spelen een rol. Zijn complexe relatie met zijn vader is bijvoorbeeld van belang. Hoewel Joop zijn hele leven lang op zoek was naar diens goedkeuring, en naar diezelfde liefdevolle genegenheid die hij zijn eigen dochter wenst te schenken, werd hij veelvuldig blootgesteld aan geweld tijdens zijn jeugd. De dood van zijn vader laat dan ook een diepe indruk na. Het verdriet en de sociale isolatie resulteren in een intensivering van crimineel gedrag. Zijn moeder lijkt een iets mindere invloed te hebben op zijn criminele activiteiten. Ze bezoekt hem ook in de gevangenis, doch haar voornaamste zorg is eerder hoe Joops gedrag haar eigen reputatie beïnvloedt.

Maar ook zijn relatie met zijn dochter heeft een enorme impact. Joop beschrijft zijn vaderschap als het hoogtepunt, maar meteen ook het dieptepunt van zijn leven: "De, het ergste, diepste punt, was, dat ik vader werd. ... En toen kwam ik erachter, hartstikke verslaafd, *super* crimineel, dat ik helemaal geen vader voor haar *kon* zijn." (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023). Hoewel Joop een liefdevolle vader wil zijn, realiseert hij zich dat zijn verslaving en zijn betrokkenheid in het criminele milieu dit onmogelijk maken. Dit dieptepunt in zijn leven kan dan ook bijdragen aan een aanhoudende betrokkenheid in het milieu. Het is tevens zo dat Joop angst lijkt te hebben voor het **verliezen van relaties**. De voor Joop moeilijke keuze voor euthanasie bij zijn vader, het verdwijnen van zijn vriend (N3), de gevoelens van verraden worden en de suicide van een vriend (N9) leiden tot sociale isolatie en een intensivering van crimineel gedrag. Ook hier speelt de angst om zijn dochter te verliezen:

En hoe *meer* dat ik die liefdevolle vader wilde zijn, hoe *meer* dat ik in een soort moeras terecht kwam, en hoe *meer* dat ik vader wilde zijn, was het net of ik (dochter, N8) helemaal aan het, verder kwijt aan het raken was. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023).

Het verliezen van contact met zijn dochter kan bijdragen aan de voortgezette betrokkenheid in het milieu, mogelijks als vorm van escapisme of als een manier om om te gaan met de ervaring van het niet kunnen vervullen van de vaderrol die hij voor ogen houdt. Ook zijn gevangenisstraf leidt tot een isolatie en scheiding van familie. Zo is er uiteindelijk een scheiding van zijn dochter, gezien zijn ex-partner (N7) haar van hem weghoudt. Dit resulteert in een verdere verbreking met de conventionele wereld en kan zodus bijdragen aan zijn voortgezette betrokkenheid in de handel. Betreffende **partnerrelaties**, resulteert Joops drugshandel en gevangenisstraf in een echtscheiding met zijn echtgenote (N2). Dit versterkt Joops gevoel van isolatie en verraad, wat andere positieve sociale factoren kan ondermijnen. Later is ook zijn relatie met de moeder van zijn dochter (N7) beladen met problemen, met name door een verslavingsproblematiek en gewelddadige conflicten.

Er kan gesteld worden dat Joops sociale netwerk grotendeels verbonden is met zijn criminele levensstijl. Dit impliceert een gebrek aan positieve sociale factoren. De ervaringen van verlies, verraad en eenzaamheid, te kaderen binnen deze relaties, lijken daarom zijn criminele gedrag eerder te versterken. Deze periode in Joops leven wordt gekenmerkt door een grotendeelse afwezigheid van prosociale, ondersteunende sociale invloeden die hem zouden kunnen helpen bij het aangaan van een desistanceproces.

2.2.3 Structurele Factoren

De thematische analyse van deze periode van Joops leven onthult eveneens diverse structurele factoren. Allereerst is het zo dat Joop een **vaste woonst** heeft, en tevens een vrachtwagenbedrijf is opgestart als dekmantel voor zijn drugshandel. Hoewel een vaste woonst doorgaans als stabiliserende factor wordt beschouwd, wordt in deze periode gebruikgemaakt van deze gebouwen om de handel in drugs verder te zetten. Desalniettemin moet worden opgemerkt dat dergelijke factor door Joops betrokkenheid in het milieu niet altijd even veel stabiliteit biedt. Zo moet hij verhuizen omwille van de gewelddadige bedreigingen jegens zijn dochter. Daarenboven dient hij na het conflict met de moeder van zijn dochter (N7) weg te vluchten van de politie en leeft hij een tijd ondergedoken. Er kan zodus gesteld worden dat, door Joops betrokkenheid in het milieu, deze positieve structurele factoren hem onvoldoende in zijn desistanceproces kunnen ondersteunen.

Daarnaast is er in deze periode geen sprake van enige vorm van formele **behandeling**. Hoewel Joop actie onderneemt om hulp te vinden, botst hij op structurele barrières die zijn herstelproces verhinderen. De hulpinstelling die hij benadert, biedt immers geen onmiddellijke ondersteuning. Zijn acute vraag om hulp wordt aanvankelijk niet beantwoord, daar verwezen wordt naar intakeprocedures en wachtlijsten. Dit toont aan dat de beschikbare structurele middelen niet in staat zijn om in te spelen op Joops acute behoeften van dat moment. Het is pas door te dreigen dat er doden zullen vallen, dat Joop alsnog gehoord wordt. Er wordt hem een residentiële opname geboden. Hoewel dit vanuit het opzicht van de therapeut misschien het meest passende behandelaanbod is, verwerpt Joop dit voorstel. Het herinnert hem aan zijn gevangenisstraf. De instelling ziet geen verdere behandelmogelijkheden, wat wederom een tekortkoming suggereert in zijn positieve structurele factoren. Joop kan immers geen beroep doen op de beschikbare diensten in de samenleving, daar deze niet in staat zijn om een ondersteuning op maat te bieden. Zijn mogelijkheid voor *desistance* wordt zodus belemmerd door het gebrek aan passende structurele hulp.

Inzake **werk**, kan gesteld worden dat Joop een eigen boksschool heeft opgestart. Tegelijkertijd runt hij een vrachtwagenbedrijf als dekmantel. Na zijn gevangenisstraf start hij tevens een wietplantage en een amfetaminelaboratorium. Naast de handel in cocaïne, richt hij zich ook op het grootschalige transport

van cannabis. Zijn criminele carrière blijkt dus zijn voornaamste bron van inkomsten te zijn. Zijn werk is geen aanzet tot een desistanceproces, maar eerder een voortzetting en een verharding van de linken met het milieu. Ook vanuit de gevangenis handelde Joop in hasj en telefoonkaarten. Zijn tijd in de gevangenis heeft hem daarenboven geholpen in contact te komen met potentiële nieuwe zakenpartners, waardoor hij zijn handel na zijn gevangenisstraf binnen de kortste keren weer kan aanvangen. De voornaamste beroepsbezigheden van Joop kunnen zodus niet beschouwd worden als betekenisvolle, legale activiteiten die een bijdrage kunnen leveren aan het desistanceproces.

Er wordt op dit moment niet gesproken van een formele **opleiding**. Integendeel, er kan gesteld worden dat Joops expertise in de criminele wereld alleen maar toeneemt. Zo breidt hij zijn handel uit naar diverse producten en leert hij amfetamine produceren. Eerder dan dat er sprake zou zijn van een formele opleiding die hem een kans biedt op een reguliere job, breidt Joop zijn kennis uit over zaken die hem des te meer vasthouden in het milieu. Desalniettemin is het duidelijk dat Joop over voldoende vaardigheden beschikt om diverse ondernemingen te leiden, al zijn deze crimineel van aard. Voorts lijkt ook **stigmatisatie** een belangrijke rol te spelen in het voortbestaan van Joops criminele carrière. In deze tijd lijkt Joop zich hier echter weinig zorgen om te maken. Integendeel, hij heeft zelfs een zekere status opgebouwd binnen het milieu, wat erop wijst dat stigmatisatie in deze context bijdraagt aan het behouden en verder opbouwen van zijn criminele carrière.

Deze analyse van het voortbestaan van Joops criminele carrière, aan de hand van diens structurele factoren, toont aan dat bovenstaande zaken geen bijdrage leveren aan het opstarten van een desistanceproces. Integendeel, Joops beroepsbezigheden lijken bijvoorbeeld zijn voortzetting in de drugshandel te ondersteunen, terwijl het ontbreken van behandeling en een conventionele opleiding bijdragen aan zijn aanhoudende betrokkenheid in de drugshandel. Dit geldt tevens voor de adverterende eigenschappen van stigmatisatie in het milieu. De structurele aspecten nodig voor het ondersteunen van *desistance* lijken dan ook ofwel afwezig, ofwel onvoldoende – of ze zijn er wel, maar ze worden aangewend voor de voortzetting van een criminele carrière.

2.2.4 Tussentijdse Bevindingen

Uit bovenstaande analyse kunnen er enkele tussentijdse conclusies getrokken worden met betrekking tot persoonlijke, sociale en structurele factoren aanwezig doorheen het voortbestaan van Joops criminele carrière. Allereerst kan gesteld worden dat Joops **persoonlijke factoren** gekenmerkt worden door een tegenstrijdige identiteitsbeleving, alsook fluctuerende cognitieve processen. Bovendien zijn er ook complexe en tegenstrijdige motivaties aanwezig. Hoewel er wel degelijk momenten zijn van zelfreflectie – en dus ook een mogelijks “*desistance*-bewustzijn” – worden deze overschaduw door Joops betrokkenheid in het milieu en de hieraan gerelateerde verslavingsproblematiek. Deze vaststellingen duiden op het belang van consistent aanwezige positieve persoonlijke factoren, alsook op de nood van een grondige, genuanceerde benadering van persoonlijke factoren in de ondersteuning van *desistance*.

Ook Joops **sociale factoren** worden ondermijnd door een vervlechting van zijn sociale netwerk met connecties uit het milieu. De aanwezigheid van destabiliserende veranderingen in relaties en Joops worsteling met zijn vaderrol spelen hier evenzeer een rol. Tevens draagt de sterke mate van sociale isolatie hiertoe bij. Deze sociale factoren zijn weinig ondersteunend voor *desistance* en moedigen zijn betrokkenheid in het milieu alleen maar aan. De analyse duidt dan ook op het belang van stabiele en positieve sociale netwerken.

Bovendien zijn er op het vlak van **structurele factoren** problemen vast te stellen. Zo lijken zijn vaste woonst en vrachtwagenbedrijf zijn criminele activiteiten te ondersteunen eerder dan deze te ontmoedigen. Het is dus niet zo dat bepaalde structurele factoren, zoals het hebben van een stabiele woonst en werk, stevast beschermend werken, vooral niet wanneer deze verweven zijn met criminele activiteiten. De structurele barrières in de geestelijke gezondheidszorg, alsook Joops beroepsbezigdheden en het ontwikkelen van een criminele expertise (eerder dan een formele, conventionele opleiding) spelen eveneens een rol in het verhinderen van het ontstaan van *desistance*. Zo ook krijgt hij na zijn gevangenisstraf het label van “super crimineel”, wat ertoe leidt dat Joop als aantrekkelijke werkkraft beschouwd wordt in het milieu.

Het is in die zin dat de bestaande positieve persoonlijke, sociale en structurele factoren van Joop op dit moment van zijn leven ontoereikend zijn om een *desistance* proces te bevorderen. Zoals hierboven geïllustreerd, dragen negatieve factoren op veel vlakken bij aan het onderhouden en op sommige vlakken zelf het verder opbouwen van zijn criminele carrière. Dit benadrukt het belang van een veelzijdige aanpak bij het bevorderen van *desistance*, vanuit een grondig begrip van de diverse factoren die het voortbestaan van een criminele carrière bevorderen dan wel verhinderen.

2.3 Het Stopzetten van Joops Criminele Carrière

2.3.1 Persoonlijke Factoren

Doorheen het *desistance* proces spelen er eveneens diverse persoonlijke factoren. Tijdens deze laatste fase van Joops criminele carrière speelt de grootste **identiteitsverandering**. Zijn identiteit, verankerd in de handel en gebruik van drugs, begint te veranderen na zijn ontmoeting met een antiekhandelaar (N11). Dit leidt ertoe dat Joop rust tracht te vinden middels zijn geloof. Van een drugshandelaar, -producent en -gebruiker, evolueert Joops identiteit zodus naar die van een religieuze, maatschappelijk geëngageerde en vaderlijke persoon. Dit traject verloopt echter niet zonder kleerscheuren. Hoewel Joop reeds vijf maanden Bijbelstudie volgt, is er nog geen verdere verandering zichtbaar. Desalniettemin heroverweegt hij zijn ouderrol; hij wil een drugsvrije vader worden. Het hervat dat hierop volgt, heeft een sterke impact op zijn zelfbeeld:

Bij de eerste pijp cocaïne die ik na deze periode nam, stortte mijn zelfvertrouwen totaal in. ... Hoe diep kan een mens zinken, dat hij zijn eigen dochter zo in de steek laat? ... Ik kon er niet omheen: ik was verslaafd. ... De enige manier om mezelf weer enigszins onder controle te krijgen, was door nog meer te gaan gebruiken. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 168)

Wanneer hij bovendien de Bijbelstudie mist, besluit hij de kerkdiensten bij te wonen. Joops criminele organisatie wordt echter blootgelegd en hij belandt in de gevangenis. Toch evolueert zijn identiteit daar verder. Hij leest er de Bijbel, besluit zijn leven aan God te wijden en kiest voor een drugsvrij leven. Ook dit verloopt met vallen en opstaan, doch Joops nieuwe identiteit is er een van herstel (cfr. zijn werk bij Stichting Voorkom!). Deze identiteitstransformatie wordt verder versterkt ondanks veelvuldige struikelblokken, waaronder het valselijk beschuldigd worden van seksueel misbruik, het verlies van voorgedij over zijn dochter, alsook het uiteenvallen van relaties. Inmiddels identificeert Joop zichzelf niet langer als een “crimineel”, maar als iemand die een gelukkig en betekenisvol leven leidt. Er is zodus een duidelijke transformatie in identiteit, met name van een crimineel individu naar een verantwoordelijk, gelovig individu.

Ook op het vlak van **cognitieve processen** zijn er aanzienlijke veranderingen merkbaar. Hij reflecteert over de schadelijke gevolgen van zijn handelen, dit vooral in relatie tot zijn dochter. Joops beslissing om met het gebruik en de handel in drugs te stoppen illustreert dan ook de cognitieve transformatie die zich in deze periode verder ontwikkelt. Joop verwerpt zijn vroegere cognities van atheïsme, waar zijn vader destijds een belangrijke invloed op had:

Ik mocht van mijn vader ook niet geloven. Simpelweg waarom niet, mijn vader was, atheïst. En, je moest in jezelf geloven. Heuj, en niet een of andere God of bijgeloof, bijgeloof walgde die daar ook van, jongen. ... Dus ik ben echt *geprogrammeerd* om in mezelf te geloven, daar heb ik het nu natuurlijk *verschrikkelijk* ver mee geschopt. Maar ik geloof ook, nu, als Christen zijnde, dat ik helemaal nog niet *mocht* geloven. Want het was Zijn tijd nog niet. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Joop wendt zich tot zijn geloof, wat hem een nieuw moreel kompas biedt. Voorts herinterpreteert hij zijn vroegere levenservaringen als signalen van God om zijn leven te veranderen. Daarnaast is het interessant dat Joop de hulplijnen uit zijn omgeving, zoals het ontmoeten van zijn collega (N13) met wie hij een (conventioneel) bedrijf opstart, alsook het aanbod van een vriendin (N16) om hem onderdak te verschaffen, interpreteert als “Gods wonderen”. Uit het interview blijkt eveneens dat Joop zijn criminele verleden herinterpreteert. Zijn vroegere gedrag ziet hij als destructief, en hij erkent dat het niet waard is: “...ik ben *schat* en schat rijk geweest, maar ik mag nu van deze kant zeggen, misdaad loont niet. ...je komt er eigenlijk *nooit* meer uit, het is echt bizar. En het kost gewoon *te veel*.” (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023). Daarenboven neemt Joop de verantwoordelijkheid voor zijn daden:

En er is maar één schuldig, en dat ben ik. Dus ik ga ook niet mijn vader de schuld geven, ook niet de omstandigheden, ook niet mijn eerste vrouw, nee. Ik ben hoofdverantwoordelijk voor al mijn daden, want ik neem ze, heb ze allemaal zelf genomen. Oké. Dat die *beïnvloed* zijn door omstandigheden, ja dat geloof ik ook. Maar jij bent verantwoordelijk, want jij zegt “Ja”, of “Nee”. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Op het vlak van **agency**, is het duidelijk dat Joop actief de bewuste keuze heeft gemaakt om zijn leven te veranderen. Dit uit zich in zijn beslissing om Bijbelstudie te volgen, om zich te bekeren, om te stoppen met drugsgebruik en -handel, om alles te bekennen op zijn proces... Daarnaast toont Joop initiatief in zijn zoektocht naar werk en een opleiding. Vanuit zijn wens om een positieve maatschappelijke bijdrage te leveren zet Joop zich in als vrijwilliger – en hierna preventiemedewerker – bij Stichting Voorkom!. Dit alles illustreert de belangrijke mate van *agency* aanwezig in Joops desistanceproces. Ondanks de vele obstakels, neemt hij actief de controle over zijn leven.

Daarnaast zijn er verschillende interne en externe factoren die Joop **motiveren** om te stoppen met zijn criminele carrière. Eén van de voornaamste interne motivatoren is zijn invulling van zijn ouderrol. Ondanks zijn herval, blijft dit een drijvende kracht doorheen zijn herstel- en desistanceproces. Daarnaast speelt zijn geloof een cruciale rol. Deze motivatie wordt verder versterkt door zijn gevoelens van schaamte, een laag zelfbeeld en psychosomatische klachten ten gevolge van zijn handelen. Ook de wens om een positieve maatschappelijke bijdrage te leveren, motiveert Joop. Extern wordt Joop gemotiveerd door zijn ontmoetingen met onder meer de antiekhandelaar (N11) en de voorganger van de Christengemeente (N10). Daarnaast zijn de steun binnen de kerkgemeenschap en zijn verhoogde welzijn ten gevolge van zijn betrokkenheid bij Stichting Voorkom! ondersteunende factoren. Tijdens het interview blijkt zijn geloof nog steeds een belangrijke motivator, maar ook zijn relatie met zijn huidige

vrouw en zijn wens een positieve impact te hebben op anderen, maken van zijn desistanceproces een succesverhaal.

Zoals reeds vermeld, is er bij de aanvang van dit desistanceproces sprake van een sterke mate van **middelenmisbruik**. Joops verslavingsproblematiek is dan ook een centraal element in zijn traject. Hoewel hij meermaals probeert te stoppen, gaat dit vaak gepaard met herval. Dit laatste heeft steeds een stevige impact op zijn zelfvertrouwen. Het besef dat zijn gebruik een nefaste invloed heeft op zijn dochter, blijft een belangrijke reden om uit het milieu te stappen. De opstart van zijn herstelproces was essentieel voor zijn *desistance*. Joops betrokkenheid in het milieu, alsook zijn verslavingsproblematiek, hadden voorts een ernstige invloed op zijn **gezondheid**. Zo ervaaarde Joop geregeld psychosomatische klachten, die hij als signaal van God interpreteert. Daarnaast wijzen de relationele problemen, het lage zelfbeeld en suïcidale gedachten erop dat Joops levensstijl zijn psychisch welzijn aantastte. Zijn gezondheid verbeterde doorheen zijn veranderingsproces. Ten tijde van het interview geeft Joop aan dat hij zich fysiek gezond voelt. Ook op psychisch vlak voelt Joop zich zeer gelukkig, zo stelt hij. Dit kan bijdragen aan het blijven voortzetten van zijn desistanceproces.

Hieruit kan gesteld worden dat Joop doorheen deze fase in zijn leven een aanzienlijke hoeveelheid aan positieve persoonlijke factoren heeft opgebouwd. Hij werkt actief aan het veranderen van zijn identiteit, het nemen van verantwoordelijkheid, alsook het vinden van betekenisgeving in zijn leven. Dit deel van zijn levensverhaal, dat nog altijd verder loopt, benadrukt het belang van persoonlijke verandering. Het illustreert ook dat Joops weg naar herstel en *desistance* niet lineair verloopt. Ondanks de vele tegenslagen en hervallen, bleef Joop zich inzetten om zijn leven te veranderen.

2.3.2 Sociale Factoren

Doorheen zijn desistanceproces houdt Joop verschillende **vriendschapsrelaties** en sociale contacten die een invloed hebben. Zo ontmoet hij de antiekhandelaar (N11) die hem introduceert in het Christendom, wat een grote bron van steun voor hem wordt:

En, nu, ben ik Christen geworden, en nu mag ik komen zoals ik ben. En hoef ik mezelf niet meer te *bewijzen*. En mijn hemelse vader houdt van mij. Dus ... die Christendom, is zo'n omkeer in mijn leven geworden. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Joops ambities om een pad van bekering te volgen, worden verder gestimuleerd door zijn ontmoeting met zijn rolmodel Nicky Cruz. Ook de voorganger van de Christengemeente (N10) heeft een belangrijke impact op Joop, daar die hem actief aanspoorde te stoppen met de drugshandel. Echter ontmoet Joop na zijn vrijlating uit de gevangenis ook een oude vriend uit het milieu, die een nefaste invloed blijkt te hebben. Deze geeft hem immers amfetamine mee. Ook zijn contact met de moeder van zijn dochter (N7) verloopt op dat moment negatief. Dit leidt tot een suïcidepoging, doch een telefoontje van de voorganger (N10) redt hem het leven. Hij vraagt Joop of hij tijdens de kerkdienst over de rol van geloof in zijn leven zou willen vertellen. Voorts komt Joop terug in contact met een oude vriend (N13) en vriendin (N12), waarmee hij het bedrijf '*Euro Paper Products*' opricht. Zijn collega (N13) helpt hem later ook bij het verkrijgen van zijn job als preventiemedewerker. Echter ontstaan strubbelingen met zijn vrouwelijke collega (N12), die uit verliefdheid druk uitoefent op Joops relatie met zijn (latere) echtgenote (N14). Deze pogingen om Joops relatie te saboteren, staakt ze uiteindelijk. Dit had druk kunnen zetten op Joops desistanceproces, doch Joops geloof blijkt een cruciale bron van steun. Daarnaast mag Joop een tijd gratis verblijven in de chalet van een vriendin (N16), en biedt iemand van de kerkgemeenschap hem een huis. Door al deze sociale contacten krijgt Joop de mogelijkheid om zijn leven te veranderen.

Tot op vandaag heeft Joop nog steeds contacten met mensen uit het milieu. Hoewel dit een nefaste invloed zou kunnen hebben op zijn *desistance*, wenst Joop hen net positief te beïnvloeden en wil hij hen tevens laten bekeren. Dit toont aan dat hij zijn oude sociale netwerk probeert te veranderen naar prosociale relaties. Ook wijst dit op zijn inzet van het nieuwe leven dat hij wil bewandelen en kan dit een indicatie zijn van het belang van *peer* support voor het aangaan van *desistance*. Bovendien kan uit de analyse gesteld worden dat Joops *peers* een belangrijke invloed hebben op zijn *desistance* proces. Met name de relaties met de antiekhandelaar (N11), de voorganger (N10) en Joops collega (N13) zijn een belangrijke bron van steun en begeleiding doorheen Joops traject.

Zijn **relaties** ondergaan ook verschillende **veranderingen**. Zo is zijn relatie met de moeder van zijn dochter (N7) complex. Aanvankelijk leeft hij samen met haar en zijn dochter (N8), doch zijn betrokkenheid in het milieu leidt ertoe dat ze hem verlaat. Een conflict met zijn ex-partner (N7) leidt er toe dat Joop onderduikt en de antiekhandelaar (N11) leert kennen. Wanneer zijn ex-partner (N7) en zijn dochter (N8) terug bij hem intrekken, ontstaan er al snel conflicten, waardoor ze weer vertrekken. Zijn ex-partner (N7) zou in die periode als informant voor de politie hebben gewerkt. Joop vergeeft haar wanneer ze dit na zijn tweede periode in de gevangenis aan hem bekend. Hun relatie wordt terug opgenomen en er worden plannen gemaakt om te trouwen, maar eindigt uiteindelijk definitief wanneer Joop valselijk beschuldigd wordt van ontrouw. Hierna begint Joop een relatie met zijn (latere) echtgenote (N14), die als positieve sociale steun ervaren wordt. Hoewel de relatie met zijn stiefkind (N15) moeilijk verloopt, verbetert dit uiteindelijk.

Voorts is ook het **mogelijke verlies van relaties** een terugkerend thema. Zo is het gescheiden worden van zijn dochter een zeer pijnlijk moment voor hem, wat bijdraagt aan zijn gevoelens van wanhoop. Tegelijkertijd lijkt de angst om zijn dochter (N8) te verliezen een drijvende kracht te zijn in zijn streven om zijn levensstijl te veranderen. De door zijn ex-partner (N7) opgeworpen valselijke beschuldiging zijn dochter misbruikt te hebben, leidde tot sociale veroordeling, onder meer door de kerkgemeenschap. Dit verlies van sociale relaties en steun leidde tot een gevoel van vernedering en sociale isolatie.

Bovendien speelt **familie** ook een belangrijke rol, meer bepaald zijn dochter. De wens om een positief rolmodel te zijn blijft immers ook tijdens deze fase van Joops leven voortbestaan. Ook hier speelt de scheiding van familie. Zo verlaten zijn ex-partner (N7) en zijn dochter (N8) Joop, wat een grote impact had op zijn welzijn. Bovendien verliest hij op een gegeven moment ook de voogdij over zijn dochter (N8), omwille van beschuldigingen van seksueel misbruik. Dit herwint hij echter na enkele jaren. Daarnaast heeft Joop verschillende tumultueuze **partnerrelaties** gehad in zijn verleden, doch het huwelijk met zijn echtgenote (N14) lijkt een keerpunt te zijn. Hoewel ook deze relatie niet zonder moeilijkheden verloopt, brengt het een moment van rust in zijn leven:

Het huwelijk gaf een enorme stabiliteit. We volgden een intensieve therapie via (religieuze organisatie). De gespreksessies waren bijzonder confronterend, voor zowel (echtgenote, N14) als mij. ... Maar na het sloopwerk begon de opbouw. We leerden te communiceren, leerden elkaar te begrijpen en gingen steeds meer van elkaar houden. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 254)

Ten tijde van het interview, 11 jaar sinds de eerste publicatie van zijn boek, is Joop inmiddels hertrouwd. Zijn relatie met zijn huidige vrouw (N17) beschrijft hij als zijnde zeer liefdevol en als een prominente bron van steun. Ook dit kan een positieve invloed hebben op het voortzetten van zijn *desistance* proces:

Ik ben zo verschrikkelijk gelukkig, ... ik heb de allerliefste, mooiste ... vrouw van heel de wereld. ... En nu inmiddels ben ik *een jaar* getrouwd, wij hebben, in drie jaar tijd, hebben we denk ik één keer ruzie gehad. Wij lijken zo verschrikkelijk veel op elkaar, wij zijn een hele dag bezig om elkaar gelukkig te maken. ...liefde is voor ons het allerbelangrijkste woord. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Het desistanceproces van Joop illustreert hoe sociale contacten en relaties als katalysator kunnen dienen voor het installeren en realiseren van dergelijk veranderingsproces. Er kan met zekerheid gesteld worden dat bovenstaande sociale factoren, zowel positief als negatief, zijn beslissingen beïnvloeden en hem zodus kunnen aanmoedigen om zijn leven ten goede of ten slechte te veranderen. In die zin zijn zij cruciaal in het verlaten van een criminele carrière. Hierdoor kan ook besloten worden dat bovenstaande analyse de complexiteit van sociale factoren aantoont, daar verschillende relaties een belangrijke impact hebben op het veranderingsproces. Joops verhaal benadrukt het belang van steun, dit zowel binnen romantische relaties als binnen bredere sociale netwerken. Daarenboven wijst het op de uitdagingen die bestaan in het navigeren doorheen veranderende relaties, alsook op het belang van het onderhouden van positieve relaties.

2.3.3 Structurele Factoren

In de volgende analyse wordt stilgestaan bij de aanwezigheid van structurele aspecten in het beëindigen van Joops criminele carrière. Allereerst wordt doorheen deze fase van Joops leven zichtbaar hoe zijn **woonsituatie** een impact heeft. Aanvankelijk woont hij samen met de moeder van zijn dochter (N7) en zijn dochter (N8). Dit brengt een zekere stabiliteit met zich mee, al dient ook vermeld te worden dat de strubbelingen in de relatie met de moeder van zijn dochter (N7) dit ook in het gedrang brengen. Later krijgt Joop echter te maken met huisvestingsproblemen. Hij wordt door zijn huisbaas het huis uitgezet:

(collega, N13), mijn zakenpartner, wilde het pand voor me kopen, maar mijn huisbaas stelde zulke onredelijke eisen dat ook dat niet haalbaar bleek. Tien dagen voor mijn verjaardag ... besloot de rechter om voor mij nog altijd onduidelijke redenen dat ik binnen veertien dagen het pand moest verlaten. ... Ik had mijn huur altijd netjes betaald en had verwacht dat mijn huisbaas in het ongelijk zou worden gesteld. Nu moest ik halsoverkop mijn huis uit. Waar moest ik heen? (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 238)

Al kan dit moment van crisis zijn veranderingsproces aantasten, kan hij tijdelijk onderdak vinden doordat een vriendin (N16) hem haar leegstaande chalet aanbiedt. Hieruit blijkt duidelijk dat het hebben van een vaste woonst belangrijk is voor het realiseren van een stabiel leven. De huisvestingsproblemen dringen zich echter weer aan wanneer deze vriendin (N16) hier in wil trekken. Hij hervindt onderdak bij zijn (latere) echtgenote (N14), waar hij dergelijke stabiliteit weer bekommt. Tegelijkertijd leidt dit samenwonen vóór het huwelijk tot grote spanningen in de kerkgemeente. Wanneer de voorganger (N10) hem wederom aanspreekt dat hij een andere woonruimte dient te vinden, komt Joop voor zichzelf op:

Steeds zeggen wat er allemaal niet mag, maar geen oplossing zoeken... Ik was het helemaal zat. 'Heb ik jullie gezien op mijn verjaardag?' beet ik hem toe. 'Nee toch? Weet je hoe moeilijk ik het toen had, omdat (dochter, N8) weer niet op mijn verjaardag mocht zijn? ... Het enige wat jullie kunnen, is dreigen dat de oudsten mij wel even de les zullen lezen. ...als er ook maar één

oudste het lef heeft om bij mij op de stoep te staan, dan sla ik hem de straat uit.' (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 246)

Wanneer Joop echter zijn ervaringen deelt met de kerkgemeenschap, zien ze in dat ze hem te snel veroordeeld hadden. Met hun steun bekommt Joop een woonst. Dit helpt hem in het verder bricoleren aan zijn nieuwe leven. Ook ten tijde van het interview is duidelijk dat Joop een stabiele woonomgeving heeft. Tegelijkertijd zijn er ook hier problemen omwille van zijn verleden. Zo had zijn buurvrouw het moeilijk om haar huis te verkopen. Niemand in het dorp wou ernaar komen kijken: "Waarom niet, "Heuj, die Joop Gottmers woont daarnaast". "Heuj, weet je wie dat is.". "Heuj,", snap je, dus niemand wilde dat huis kopen." (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023). Zijn etiket als "voormalig crimineel" beïnvloedt de buurt; niemand lijkt naast hem te willen wonen.

Al is er geen sprake van een klassieke of reguliere vorm van **behandeling**, zijn er allerlei zaken aanwezig die Joop steunen in zijn desistanceproces, die een therapeutisch effect zouden kunnen hebben. Zo biedt de Bijbelstudie voor Joop een plaats van reflectie. Voorts volgde Joop samen met zijn echtgenote (N14) relatietherapie. Dit bood hem inzichten in relaties, waardoor hij leerde werken aan zijn persoonlijke en interrelationele groeipunten. Naast relatietherapie heeft Joop geen andere formele behandeling of therapie gevolgd. Desalniettemin is hij van mening dat zijn beste therapie te halen is uit zijn geloof: "En ik geloof gewoon dat mijn beste therapeut die ik gehad heb, is Jezus Christus... Voor de rest euh, nee." (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023).

Doorheen zijn desistanceproces is Joop op zoek naar **werk**, doch zijn gebrek aan conventionele beroepsvaardigheden en zijn criminele verleden bemoeilijken dergelijke zoektocht. Aanvankelijk werkt hij als vrijwilliger bij Stichting Voorkom!. Hoewel hij dit graag deed en het contact met de leerlingen fijn vond, was dit niet altijd even eenvoudig. Zo leidde het vertellen over zaken waar hij niet trots op was, alsook het beantwoorden van confronterende vragen soms tot *craving*. Toch leidde dit niet tot een herval:

Maar door mijn motivatie kon ik het aan: had ik als veertienjarig jongetje maar iemand ontmoet tegen wie ik kon opkijken. Iemand die mij een spiegel had voorgehouden en een andere weg dan die van geweld en drugs had geweest. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 208)

Het vrijwilligerswerk bij Stichting Voorkom! biedt hem een gevoel van betekenisgeving, en kan hem een positieve uitlaatklep bieden. Het stelt hem tevens in staat om zijn negatieve ervaringen om te zetten in een positieve maatschappelijke bijdrage. Hij start zijn boksschool op, doch deze brengt onvoldoende inkomsten. Hierop start hij samen met zijn collega (N13) en zijn vrouwelijke collega (N12) een bedrijf. Hier is er echter stigmatisatie vanuit de samenleving merkbaar. Immers, wanneer potentiële klanten zouden vernemen dat Joop een strafblad en een crimineel verleden heeft, zou het bedrijf niet dezelfde kansen krijgen die het anders wel zou hebben. Daarom wordt het bedrijf niet op zijn naam gezet, maar wordt Joop in loondienst aangenomen. Het bedrijf biedt hem een vorm van financiële stabiliteit en helpt hem bij het verder opbouwen van een legale carrière. Later wenst Joop als preventiewerker in dienst te gaan bij Stichting Voorkom!. Daar twijfelt men echter of dit wel een goed idee is:

Ten eerste vroeg hij zich af of ik wel voor een baas zou kunnen werken, aangezien ik mijn hele leven een vrijbuiters was geweest. Ten tweede zou de functie van preventiemedewerker betekenen dat ik meer voorlichting moest geven en minder de gelegenheid zou krijgen om mijn levensverhaal te vertellen. En ten derde was er geen budget om een nieuwe preventiemedewerker aan te nemen. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 251)

Zijn collega (N13) is hier een belangrijke hulp. Hij stelt dat Joop, gezien de goede vertrouwensbasis, wel degelijk te leiden is. Daarenboven zou zijn collega (N13) de eerste drie maanden instaan voor Joops salaris zodat Joop sponsors kan zoeken. Joop wordt aangenomen, doch het vinden van sponsors blijkt een uitdaging. Via een van de leiders van de kerkgemeenschap vindt hij uiteindelijk iemand (Gottmers & Stoorvogel, 2022). Intussen heeft Joop Stichting Goede Aarde opgericht, waar hij aan het werk is als preventiemedewerker. Daarnaast blijft hij betrokken bij het geven van bokstrainingen. Samengaand met zijn betrokkenheid in de kerk, kan ook dit bijdragen aan een gevoel van betekenisgeving. Voorheen had Joop echter de ambitie om de **opleiding** maatschappelijk werk te volgen:

...om mensen te helpen, is eigenlijk je basisstudie maatschappelijk werk. Als je maatschappelijk werk *niet* hebt, je komt bijna *nergens* om *iets* te kunnen bereiken, op MBO-niveau, kun je alleen maar hulpje worden ... maar, ik wilde verder, dus ik wilde maatschappelijk werk worden en van daaruit wilde ik dan verder gaan studeren. En had ik een HBO-opleiding minimaal nodig. En moest ik een proef doen... of ik euh, slim genoeg was om die HBO te kunnen doen. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Hoewel hij slaagt voor de toelatingstest, dient hij, indirect vanwege zijn dyslexie, een bijkomende cursus Nederlands te nemen. Hierdoor heeft hij deze opleiding niet aangevangen. Desalniettemin blijft Joop zichzelf verder ontwikkelen middels de Bijbelstudie, wat aanzien kan worden als een soort informele opleiding, zij het in zijn geloof. De Bijbelstudie maakt immers een essentieel onderdeel uit van zijn desistanceproces. Ondanks de belemmeringen in het aangaan van een opleiding, vindt Joop betekenisvol werk, zoals reeds eerder vermeld. Daarenboven is een vaak terugkerend thema **stigmatisatie**. Zo zijn zijn kansen op de arbeidsmarkt beperkt, omwille van zijn strafblad. Voorts botst Joop op bezwaren over zijn geschiktheid als preventiemedewerker bij Stichting Voorkom! daar hij jarenlang “vrijbouter” is geweest (cfr. supra). Hij lijdt tevens onder de roddels en reputatieschade in zijn gemeenschap, dit vooral wanneer hij valselijk beschuldigd wordt van seksueel misbruik:

Men geloofde het wel. Niet iedereen, maar velen wel. Sommigen tot op de dag van vandaag. ... Dieper dan dit kon je mij niet kwetsen. Ik had de meest verschrikkelijke dingen gedaan. ...maar nooit had ik ook maar één vinger naar (dochter, N8) uitgestoken. Hoe durfden ze dit te geloven? Ik kon me echter niet verweren. (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 241)

Ook zijn dominee gelooft deze beschuldigingen. Wanneer hij aan de politie wil melden dat hij valselijk beschuldigd wordt, wordt hij behandeld als ware hij nog steeds actief in het milieu: “Het politiebureau werd in opperste staat van paraatheid gebracht omdat 'de gevaarlijke crimineel' Joop Gottmers een verklaring kwam afleggen. Ik voelde me gekwetst en vernederd. Ik werd behandeld alsof ik in de afgelopen jaren geen spat veranderd was.” (Gottmers & Stoorvogel, 2022, p. 242). Al wordt de aanklacht geseponeerd, blijft zijn reputatie aangetast. Dergelijke stigma's hebben een invloed op Joops vermogen om relaties op te bouwen, wat net essentieel is voor *desistance*. Zo had Joop ten tijde van deze beschuldiging het gevoel dat enkel zijn echtgenote (N14) en een van de leiders van de kerkgemeenschap geen moment aan hem twijfelden. Ook doorheen het interview is nog steeds stigmatisatie zichtbaar, zoals het feit dat zijn verleden het zijn buurvrouw bemoeilijkt om haar huis verkocht te krijgen.

Desalniettemin is het opmerkelijk dat Joop deze ervaringen met stigmatisatie net lijkt te gebruiken als een motivator. Zo interpreteert hij negatieve levenservaringen als een “correctie van God” en als stimulans om te blijven evolueren. Ondanks deze barrières vindt hij betekenis in zijn werk bij Stichting

Voorkom!, alsook in zijn rol als vader en echtgenoot. Al heeft Joop de veerkracht om zijn veranderingsproces niet op te geven, kunnen deze vormen van stigmatisatie dergelijk proces sterk verhinderen. Immers, hoewel Joop erin slaagt een nieuw leven op te bouwen, blijft stigmatisatie een uitdaging.

Interessant bij dit veranderingsproces is bovendien ook de aanwezigheid van intersectionaliteit, met name het gegeven dat de ervaringen van Joop beïnvloed worden door meerdere, met elkaar verweven identiteiten:

... “Wie ben ik nu, in Nederland? Ben ik nu, de Europees kampioen boksen? Ben ik nu, nou die crimineel? Of ben ik nu, euh, die Joop Gottmers van het boek ‘*Knock Out?*’”. ... Hoe kijken mensen tegen me aan. Dus ik heb eigenlijk, bij de mens, drie identiteiten, waar je eigenlijk *nooit meer* vanaf komt. Want voor de meeste mensen ben je nog steeds die grote crimineel. (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023)

Joop wordt geconfronteerd met stigmatisatie omwille van zijn criminele verleden, maar zijn ervaringen worden ook beïnvloed door factoren zoals zijn geloof en zijn status als sportman. Deze veelvuldige, elkaar kruisende identiteiten beïnvloeden dan ook zowel zijn hulpbronnen als barrières bij zijn *desistance*. Ondanks deze belemmeringen heeft hij alsnog zijn leven een nieuwe wending kunnen geven, wat duidt op zijn veerkracht en doorzettingsvermogen. Ten tijde van het interview is Joop inmiddels hertrouwd (N17) en staat hij zeer gelukkig in het leven. Hij is nog steeds werkzaam bij Stichting Goede Aarde en voorziet nog altijd bokstrainingen. Het hele jaar door geeft hij lezingen, onder meer in scholen. Hij staat nog steeds in contact met mensen in het milieu, vanuit de wens hen te helpen in een eventueel *desistance* proces. Daarnaast is hij als preventiewerker ook actief in de Tweede Kamer van de regering, om beleidsadvies te geven inzake de drugswetgeving (J. Gottmers, *life story interview*, 13 april 2023).

2.3.4 Tussentijdse Bevindingen

Op basis van de voorgaande analyses betreffende Joops *desistance* proces, kan gesteld worden dat er sprake is van een symbiose van de verschillende persoonlijke, sociale en structurele factoren. Het multidimensionele karakter van *desistance* houdt immers in dat dergelijke factoren in onderlinge interactie bijdragen tot het installeren en onderhouden van dit veranderingsproces. Allereerst blijkt uit de analyse inzake **persoonlijke factoren** dat er een spectrum van interne veranderingen plaatsvinden bij Joop. Zo blijft hij verder ontwikkelen in zijn identiteit, cognities, *agency*, motivatie, herstelproces en gezondheid. Hieruit kan gesteld worden dat een diepgaande, interne persoonlijke transformatie cruciaal is. Het is dus van belang dat deze interne factoren, met name cognitieve transformatie en motivatie, verhoogd worden, met een inzet op de *agency* van personen. Het behandelen van verder onderliggende problemen zoals middelenmisbruik zijn bovendien evenzeer van belang in het ondersteunen van personen in dergelijk traject.

Daarenboven kan uit Joops proces gesteld worden dat **sociale factoren** evenzeer van belang zijn. Zowel positieve relaties die stabiliteit en een vernieuwde hoop bieden, als complexe connecties die uitdagingen voor het individu in *desistance* stellen, hebben een bepalende rol. Ook het vermogen om om te gaan met het verlies van relaties is cruciaal. Er kan dus gesteld worden dat de transformatie van sociale netwerken, het belang van stabiele relaties, alsook de cruciale rol van familiebanden een illustratie zijn voor het gegeven dat *desistance* niet louter in isolatie plaatsvindt, maar sterk verbonden

is met de sociale omgeving. Het desistanceproces vereist zodus een belangrijke mate van sociale steun.

Voorts illustreren ook de **structurele factoren** in Joops desistanceproces de dominante rol die de maatschappelijke context speelt. Externe factoren, zoals stabiele huisvesting, arbeidskansen, opleiding en de barrière van stigmatisatie beïnvloeden in belangrijke mate dergelijk proces. Zo toont Joops ervaring met de kerkgemeenschap aan in hoeverre maatschappelijke instituties personen kunnen faciliteren (cfr. het bieden van een gemeenschap, prosociale steun, helpen bij het vinden van een woonst, inschakelen van contacten om sponsors te vinden) dan wel verhinderen (cfr. vooroordelen, zich verzetten tegen samenwonen wanneer Joop geen andere optie had) in hun proces van *desistance*. Joops ervaringen benadrukken dat, ondanks de structurele struikelblokken die vandaag de dag nog steeds aanwezig zijn, positieve, ondersteunende sociale netwerken en mogelijkheden zoals geboden vanuit maatschappelijke instellingen, cruciaal zijn voor het succesvol realiseren van *desistance*.

3 DISCUSSIE EN CONCLUSIE

In dit onderzoek is nagegaan hoe persoonlijke, sociale en structurele factoren een criminele carrière van een persoon betrokken in DGC beïnvloeden. De analyse van Joops levensverhaal geeft een zicht op de complexe interactie tussen deze factoren, alsook op de rol hiervan bij het ontstaan, voortbestaan en beëindigen van zijn betrokkenheid in de DGC.

3.1 **Persoonlijke, Sociale en Structurele Factoren als Crimineel Trajectkapitaal**

Het proces van *desistance* wordt beïnvloed door persoonlijke, sociale en structurele factoren, zoals vastgesteld in desistanceonderzoek, onder meer door Bushway en Apel (2012), Davis et al. (2012), Hattery en Smith (2010), Hlavka et al. (2015), Petersilia (2003) en Van Roeyen et al. (2016). Deze factoren moeten in hun totaliteit en onderlinge samenhang worden beschouwd bij het ontwikkelen van interventies gericht op het bevorderen van *desistance*. Joops levensverhaal illustreert dit complexe proces. De analyse geeft daarenboven aan dat dergelijke factoren zich op een continuüm bevinden, die dit veranderingsproces in positieve dan wel in negatieve zin beïnvloeden. Dit is niet enkel het geval voor *desistance*; ook het ontstaan en voortbestaan van Joops criminele carrière kenmerken zich door persoonlijke, sociale en structurele factoren die enerzijds een opening of versterking, anderzijds een uitweg of verzwakking kunnen betekenen voor Joops criminele carrière.

In lijn met de literatuur inzake herstelkapitaal¹ (Cloud & Granfield, 2008), zou daarom gesuggereerd kunnen worden dat deze persoonlijke, sociale en structurele factoren overkoepelend met de term 'kapitaal' benoemd kunnen worden. Omdat het hier een levensloop betreft die bestaat uit het ontstaan, voortbestaan en stopzetten van een criminele carrière, kunnen dergelijke factoren beschouwd worden als 'crimineel trajectkapitaal'. Met deze term wordt zodus verwezen naar het continuüm waarop persoonlijke, sociale en structurele factoren zich bevinden, die een invloed kunnen hebben op het ontstaan, voortbestaan en beëindigen van een criminele carrière. De voorgaande analyse illustreert hoe zulk trajectkapitaal evolueerde doorheen Joops carrière. In die zin zouden bepaalde vormen van positief crimineel trajectkapitaal Joop mogelijks weggehouden kunnen hebben van een criminele carrière. Zo ook zou het tijdens het voortbestaan van zijn carrière een afremming van zijn criminele loopbaan kunnen hebben betekend, of zelfs een volledige uitweg uit de criminaliteit hebben kunnen bieden. Op het vlak van *desistance*, is het duidelijk dat dergelijk positief kapitaal Joops veranderingsproces heeft kunnen bespoedigen of ondersteunen. Omgekeerd kan gesteld worden dat negatief crimineel trajectkapitaal een afstand creëert tussen Joop en de conventionele wereld, en tegelijkertijd een ingang biedt in de criminaliteit. Ook tijdens het voortbestaan van zijn criminele carrière, zorgt de aanwezigheid van negatief crimineel trajectkapitaal ervoor dat Joops band met de criminele wereld alsmear sterker wordt, en zodus een mogelijk desistanceproces in de weg staat. Zo ook zou negatief crimineel trajectkapitaal tijdens een doorlopende *desistance* dergelijk veranderingsproces kunnen bemoeilijken of zelfs onderbreken.

In onderstaande subdelen worden de voornaamste persoonlijke, sociale en structurele factoren toegelicht en verder besproken zoals vastgesteld binnen het ontstaan, voortbestaan en beëindigen van Joops criminele carrière.

¹ Onderzoek naar *desistance* kent parallellen met onderzoek naar herstel. Verschillende herstelonderzoekers (Best et al., 2016; Colman & Vander Laenen, 2012) geven aan dat bevindingen uit herstel en *desistance* van elkaar kunnen leren. Dergelijke relatie met herstel en herstelkapitaal wordt verder toegelicht in onderdeel 1.4.1 (cfr. supra).

3.1.1 Identiteitskwes­tie: Sportman, Smokkelaar, Sociaal Hervormer

Joops criminele carrière is sterk beïnvloed door **persoonlijke factoren** die doorheen zijn traject verschillende veranderingen hebben doorlopen. Zo bestaat **het ontstaan** van Joops carrière uit een prominente identiteitsverandering, met name die van een sportman naar die van een drugshandelaar. Het proces waarbij Joop een criminele carrière aanvangt, toont bovendien aan dat de verschillende factoren in de praktijk niet zomaar te scheiden zijn. Het ontstaan van Joops carrière duidt immers op een vervlechting van persoonlijke en sociale factoren. Zo speelt de relatie met zijn vriend (N3) een cruciale rol in de beslissing betrokken te worden in het milieu. Daarnaast bevorderden zaken zoals het overlijden van een jeugdvriend (N4), het eenvoudige gemak waarmee winst gemaakt kon worden en de uiteindelijke invloed van cocaïne op zijn besluitvormingsprocessen de verdere ontwikkeling van Joops criminele carrière. Zo ook is Joops middelenmisbruik, een persoonlijke factor, eveneens vervlochten met Joops sociaal crimineel trajectkapitaal. Het gebruik van cocaïne leidt er immers toe dat zijn band met zijn vriend (N3) steeds hechter wordt. Joops middelenmisbruik dient hierbij als katalysator voor zijn betrokkenheid in de handel van drugs, waardoor beide aspecten als het ware in een destructieve symbiose versmelten. Dit heeft verdere negatieve invloeden op andere aspecten van Joops leven, met name zijn relatie met zijn echtgenote (N2).

Zo ook kan gesteld worden dat er een relatie bestaat tussen middelenmisbruik en Joops betrokkenheid in de criminaliteit. De modellen van onderzoekers White en Gorman (2000) zijn interessant in dit verband. Zij suggereren immers dat er drie mogelijke manieren zijn om dergelijke relatie te verklaren. Middelenmisbruik kan leiden tot criminaliteit, criminaliteit kan leiden tot middelenmisbruik, of beiden worden veroorzaakt door dezelfde factoren (White & Gorman, 2000). Het is in Joops geval duidelijk dat er eerst sprake is van een betrokkenheid in de criminaliteit, waaruit middelenmisbruik voortvloeit. Tegelijkertijd kan gesuggereerd worden dat beide aspecten verbonden zijn met Joops sterke band met zijn vriend (N3). Immers, deze persoon rekruteerde Joop in het milieu. Hoewel Joop daarenboven een sterke anti-drugs houding heeft, begint hij na aandringen van deze vriend (N3) alsnog te gebruiken. Er kan daarom gesteld worden dat Joops middelenmisbruik voortvloeit uit zijn criminele carrière, doch beiden houden verband met zijn sociale bindingen. Dergelijk verband blijft eveneens aanwezig tijdens het voortbestaan van Joops criminele carrière.

Het verderzetten van Joops carrière kenmerkt zich tevens door een verdere verwikkeling in een criminele levensstijl. Ondanks een toenemende mate van bewustwording en zelfreflectie over de gevolgen van zijn handelen blijft Joop, vanuit zijn intussen verder gevorderde verslavingsproblematiek en zijn uitgebreide handel, verankerd in een criminele levensstijl. Toch is er op dit moment sprake van tegenstrijdige cognitieve processen; ondanks de wens om uit het milieu te stappen, is Joop echter niet in staat om blijvende veranderingen aan te brengen. De belangrijkste verandering inzake persoonlijk crimineel trajectkapitaal ligt dan ook bij Joops identiteitstransformatie ten tijde van zijn **stopzetting**. Immers, Joop evolueert van een zelf-narratief dat hij “een crimineel” is, naar die van een verantwoordelijke, maatschappelijk geëngageerde persoon. Deze transformatie kan vooral gelegd worden bij Joops bekering, alsook zijn wens om een drugsvrije vader voor zijn dochter te zijn. Ook zijn cognitieve processen veranderen in deze periode in sterke mate. Zo heeft Joop een groter bewustzijn van de gevolgen van zijn vroeger gedrag en veroordeelt hij dit gedrag dan ook. Joop neemt tevens actieve beslissingen om zijn leven te veranderen, waarbij hij de verantwoordelijkheid neemt voor zijn vroeger handelen. Tegelijkertijd moet ook erkend worden dat Joops desistanceproces niet lineair verloopt. Zo resulteert zijn verslaving en zijn betrokkenheid in het milieu in een proces dat met vallen en opstaan verloopt.

Relatief in lijn met de literatuur (Kleemans & de Poot, 2008; Laub & Sampson, 2006), begint Joop zijn criminele carrière op een latere leeftijd, met name op 23 jaar. Echter, in tegenstelling tot wat Adler (1993), alsook Decker en Chapman (2008) suggereren over het belang van formele expertise in de drugshandel voor een rekrutering, lijkt dit in het geval van Joop niet cruciaal te zijn geweest. In plaats daarvan wordt hij gerekruteerd vanwege het feit dat hij niet bang is om te vechten, gevreesd wordt, en tevens intelligent is. Vanaf dat moment verkoopt hij samen met zijn vriend (N3) cocaïne. Na een tweetal jaar worden ze benaderd door een vriend van een vriend, die deel uitmaakt van een groot netwerk in de DGC. Sindsdien staan Joop en zijn vriend (N3) in voor de grootschalige transport van hasj. Daarnaast neemt Joop de handel in amfetamine op zich. Na zijn gevangenisstraf bouwt Joop een nieuw netwerk op, waarna hij zijn verkoop in cocaïne opnieuw opstart. Tevens installeert hij een wietplantage en een amfetaminelaboratorium.

Joops ervaringen en zijn betrokkenheid bij de DGC vertonen tevens gelijkenissen en verschillen met het bestaande onderzoek. Zijn beslissing om te stoppen wordt gekenmerkt door cognitieve processen en belangrijke identiteitsveranderingen, wat wordt benadrukt door Giordano et al. (2002), Maruna (2001) en Van Roeyen et al. (2016). Zo zijn twee identiteitstransformaties van Joop vooral opmerkelijk, met name de transformatie van sportman naar drugshandelaar en van drugshandelaar naar een verantwoordelijke vader en maatschappelijk geëngageerd persoon. Beide veranderingen volgen de theorie van Giordano et al. (2002) over cognitieve transformaties. Echter, deze eerste transformatie wordt niet gekenmerkt door een conventionele 'vervanging van het zelf', maar betreft een omgekeerde toepassing van deze theorie. Joops openheid voor verandering vloeit voort uit zijn verlangen om door iedereen bewonderd te worden. Hij wordt blootgesteld aan veranderingsmogelijkheden door het aanbod van zijn vriend (N3) om cocaïne te verkopen. Dit biedt hem zicht op een, zij het niet-conventionele, 'vervanging van het zelf'. Hij reflecteert over het aanzien en de extra inkomsten die de drugshandel zouden brengen. Joops zelf-vervanging is aanvankelijk die van een zakenman, doch later evolueert deze verder naar die van een crimineel. Eerder dan een herinterpretatie van het verleden, is er sprake van een transformatie van Joops interne morele code. De persoon die voorheen een sportman was, die bovendien drugs voor "sukkels" vindt, rationaliseert zijn handelen en begint uiteindelijk ook zelf drugs te gebruiken, zoals hierboven reeds vermeld.

De tweede identiteitstransformatie vindt reeds plaats tijdens het verloop van Joops carrière. Het is immers de zwangerschap van de moeder van zijn dochter (N7) die leidt tot een openheid tot verandering. Joop wil vanaf dan stoppen met gebruik en de drugshandel. De blootstelling aan veranderingsmogelijkheden is de geboorte van zijn dochter. Joop krijgt hier reeds een zicht op een conventionele 'vervanging van het zelf', zijnde een 'drugsvrije vader'. Echter is deze zelf-vervanging slechts beperkt ontwikkeld. Dit ontluikend transformatieproces volgt daarom de theorie van cognitieve transformaties van Giordano et al. (2002) slechts deels. Hoewel de geboorte van zijn dochter het moment van verandering aantoont, is er op dat moment zodus nog geen 'verharding' van dergelijke verandering (cfr. Maruna, 2001). Deze begint doorheen Joops eigenlijke *desistance*, nadat hij de antiekhandelaar (N11) ontmoet, naar de Bijbelstudie gaat, de Bijbel leest... Het is op dit moment dat Joop een concretere 'zelf-vervanging' identificeert (cfr. Giordano et al., 2002), met name die van een maatschappelijk geëngageerde, religieuze persoon, alsook een vader. Deze verandering ligt tevens in lijn met de herstelbenadering. Zo is er geen sprake van een terugkeer naar wie Joop voorheen zijn carrière was, maar wel van een transformatie (Deegan, 1997). Daarnaast bevestigen Joops cognitieve transformaties de vaststelling van Giordano et al. (2002) betreffende een herinterpretatie van het criminele leven. Joop percipieert zijn levenservaringen immers als "signalen van God". Vanuit deze gedachtegang benadert Joop huidige struikelblokken op een andere manier, wat eveneens overeenstemt met herstelonderzoek (Deegan, 1997).

Net zoals er een relatie is tussen het ontstaan van een criminele carrière en middelenmisbruik (cfr. supra), zien we ook een relatie tussen beide stopprocessen. Het onderzoek van Colman en Vander Laenen (2012) inzake de complexe relatie tussen herstel en *desistance* is relevant in dit verband. Bij 80% van hun respondenten vloeide *desistance* voort uit herstel (Colman & Vander Laenen, 2012). De complexiteit van de relatie tussen *desistance* en herstel is eveneens duidelijk in het geval van Joop. De primaire volgorde van deze processen is echter onduidelijk. Er zou kunnen gesteld worden dat een derde factor, met name religie, een cruciale rol speelt in de stimulatie van beide. Het is immers zo dat Joops pogingen tot herstel aanvankelijk belemmerd worden door herval, alsook door zijn criminele carrière. Het is pas na het lezen van de Bijbel tijdens zijn tweede verblijf in de gevangenis, dat hij besluit om zijn criminele carrière en middelenmisbruik te beëindigen. Hieruit blijkt een parallellisme met de bevindingen van Colman en Vander Laenen (2012), die melden dat de meerderheid van hun respondenten veranderden nadat ze hun leven evalueerden en verandering nodig achtten. Hoewel Joop vastbesloten is om drugs en criminaliteit achter zich te laten, wordt zijn pad bemoeilijkt door sociale factoren, wat culmineert in een suïcidepoging met amfetamine. Tegelijkertijd redt een telefoontje van de voorganger (N10) Joop, wat opnieuw zijn *desistance* proces en herstel stimuleert. Er kan dus worden gesuggereerd dat sociale factoren ook een belangrijke invloed hebben gehad op Joops middelenmisbruik en *desistance*. Bovendien moet worden opgemerkt dat zijn dochter (N8) een essentiële rol heeft gespeeld in beide processen, zoals reeds eerder vermeld. Joops ervaringen bevestigen dat herstel en *desistance* geen lineaire of geïsoleerde processen zijn, maar eerder verweven met en beïnvloed door verschillende factoren.

Alles overwegend kan geconcludeerd worden dat *desistance* een persoonlijk proces van verandering inhoudt en, ongeacht de vele struikelblokken en hervallen, het mogelijk is een positieve verandering te realiseren. Het is duidelijk dat Joops persoonlijk crimineel trajectkapitaal een positieve, dan wel negatieve bijdrage heeft geleverd aan het ontstaan, voortbestaan en beëindigen van zijn criminele carrière, afhankelijk van op welke zijde van het continuüm deze factoren zich bevonden. Zijn levensverhaal illustreert de complexe dynamiek en de verschillende factoren die bijdragen aan crimineel gedrag, maar ook aan de mogelijkheid van verandering en transformatie. De identiteitstransformaties van Joop, zijn cognitieve veranderingen, en zijn vermogen om zijn criminele gedrag te stoppen en te veranderen naar een meer maatschappelijk geëngageerde persoon, zijn opmerkelijke elementen die bijdragen aan het begrip van het *desistance* proces in de DGC.

3.1.2 Connecties en Correcties: Sociaal Weefsel van een Criminele Carrière

Ook **sociale factoren** speelden een essentiële rol in Joops criminele carrière, waar eveneens belangrijke veranderingen in vastgesteld kunnen worden. Zo blijkt **het ontstaan** van Joops betrokkenheid in het milieu hoofdzakelijk voort te vloeien uit zijn sociale connecties, met name zijn vriend (N3). De verminderde aanwezigheid van Joops vader en diens gezondheidsproblemen, leiden ertoe dat Joop elders op zoek gaat naar een vaderfiguur. Dit vindt hij in zijn vriend (N3), die hem in het milieu rekruteert. Het is deze veranderende relatie, in combinatie met een verlies aan conventionele relaties, die een verdere bijdrage leveren aan Joops ontlukende criminele carrière. Ook doorheen **het voortbestaan** van dergelijke carrière zijn sociale factoren eveneens essentieel. Het is immers mede door de ervaringen van verlies, verraad en eenzaamheid binnen zijn relaties dat Joops handelen verder vervlochten raakt met criminele activiteiten. Zo ook raakt zijn criminele netwerk sterker verweven, terwijl zijn overige sociaal crimineel trajectkapitaal naar de negatieve zijde van het continuüm doorbuigt. Tegelijkertijd betekent de geboorte van zijn dochter een eerste moment waarop Joop overweegt uit het milieu te stappen. Desalniettemin vormt het gebrek aan prosociale contacten een belangrijk struikelblok voor het aangaan van *desistance*.

Het is dan ook tijdens Joops **stopzetting** dat sociale connecties zoals zijn relatie met de antiekhandelaar (N11), de voorganger (N10), alsook zijn collega (N13) essentieel zijn voor Joops desistanceproces. Daarnaast zou gesuggereerd kunnen worden dat Joops vroegere betrokkenheid in het milieu – en later zijn inzet in de kerkgemeenschap – verankerd is in zijn zoektocht naar acceptatie en identiteit. Deze wens zou mogelijks kunnen voortvloeien uit diezelfde zoektocht naar erkenning en steun van zijn vader, die Joop inmiddels vindt in zijn geloof, zijn “hemelse vader”, alsook zijn gemeenschap. Deze fase van Joops leven is in ieder geval een mooie illustratie van het belang van positieve sociale relaties, onder meer als motiverende kracht voor verandering. Zo blijft Joops dochter de voornaamste motivator voor Joop om een herstel- en desistanceproces aan te vangen. Daarenboven blijkt zijn huwelijk met zijn echtgenote (N14) van groot belang voor het bieden van handvaten in het realiseren van een gezonde relatie. Inmiddels, 11 jaar sinds de publicatie van zijn biografie, is Joop hertrouwd (N17). Dit huwelijk benoemt Joop als zijnde zeer liefdevol, wat eveneens een belangrijke bron van steun kan zijn voor het handhaven van *desistance*.

Daar de invloed van sociale factoren op Joops criminele carrière werd besproken, is het relevant dit in een breder kader te plaatsen. De sociale factoren die een rol spelen in Joops criminele gedrag en daaropvolgende transformatie, zijn immers zeer gelijkaardig aan de bevindingen uit de literatuur. Zo is Joops verlies van prosociale verbindingen, alsook zijn aanneming van een criminele identiteit, in lijn met de theorie van Pyrooz et al. (2013) betreffende criminele inbedding. Van Roeyen et al. (2016) benadrukken het belang van sociale bindingen in het proces van *desistance*. Deze theorie wordt geïllustreerd door Joops ervaringen, waarin zijn veranderende relatie met zijn vriend (N3) en het verlies aan conventionele relaties als cruciale factoren in zijn criminele carrière naar voren komen. Daarnaast suggereren Sampson en Laub (1995) dat informele sociale controle of sociale banden bijdragen aan *desistance*, een stelling die wordt bevestigd door Joops traject. Immers, diens positieve bindingen met de antiekhandelaar (N11), de voorganger (N10), zijn dochter (N8) en zijn echtgenote (N14) waren van groot belang voor zijn desistanceproces. Tegelijkertijd is het ook zo dat sociale connecties, met name de vriendschap met zijn vriend (N3), een belangrijke rol speelde in zijn betrokkenheid bij criminaliteit. Dit is dan weer in lijn met de theorie van Kleemans en De Poot (2008) inzake de sociale opportuniteitsstructuur. Joops rekrutering door zijn vriend (N3) en de toegang die deze sociale connectie bood tot winstgevende criminele mogelijkheden, bleken immers cruciaal voor de ontwikkeling van zijn criminele carrière. De cruciale rol van de relatie met zijn vriend (N3) in de ontwikkeling van Joops carrière en zijn cognitieve transformatie, benadrukt bovendien de samenhang van persoonlijke en sociale factoren (cfr. supra). Voorts wordt de rol van familieleden benadrukt in de literatuur, die het desistanceproces zowel kunnen bevorderen als verhinderen (Davis et al., 2012), zoals blijkt uit Joops ervaring na het verlies van zijn vader.

Daarnaast neemt Joop de verantwoordelijkheid voor zijn vroegere handelen, conform de bevindingen van Maruna (2001). Dit past in het *'redemption script'*, waarbij mensen die een langdurige criminele carrière hebben een desistanceproces aangaan. Volgens Maruna (2001) hebben alleen diegenen die dergelijk *'redemption script'* volgen "hoopvolle" desistanceprocessen. Voorts onderhoudt Joop contact met mensen uit het milieu, vanuit een streven naar een positieve toekomst (Maruna, 2001). Joop wil deze mensen helpen en zijn ervaringsdeskundigheid inzetten om deze personen weg te leiden uit hun criminele carrière. Dit is in lijn met het *'giving back'*-principe dat Maruna (2001) beschrijft, waarbij het individu iets wil teruggeven aan de samenleving. Dit willen helpen van personen die zich nog in de criminaliteit begeven, sluit tevens aan bij *peer-support* zoals benadrukt in herstelonderzoek (Deegan, 1988). Voorts stemt dit overeen met het perspectief van desistanceonderzoekers Halsey en Mizzi (2022). Eerder dan een “besmettelijkheid” van criminaliteit, illustreert Joops *desistance* immers een prosociale “besmettelijkheid” in het kader van *co-desistance*. Deze literatuur laat zien hoe sociale

connecties, zowel positieve als negatieve, een belangrijke rol speelden in Joops criminele carrière. Joops verhaal illustreert bovendien de complexiteit van sociaal crimineel trajectkapitaal en hoe relaties kunnen evolueren gedurende een criminele carrière.

Zodus illustreert Joops verhaal de complexiteit van sociaal crimineel trajectkapitaal en de wijze waarop relaties kunnen evolueren doorheen een criminele carrière. Het duidt op de manier waarop sociaal crimineel trajectkapitaal zowel op positieve als negatieve wijze een invloed kan hebben op Joops besluitvorming, waardoor die een belangrijke invloed op levensveranderingen kunnen uitoefenen. Tevens benadrukt het het belang van prosociale, ondersteunende relaties. De uitdaging voor Joop, en mogelijks ook voor anderen in een gelijkaardig traject, is het navigeren doorheen deze veranderende relaties, alsook het onderhouden van positieve, ondersteunende sociale banden. Bovendien toont het het belang aan van *'giving back'*, zoals bij Joop geïllustreerd wordt door zijn inzet van zijn ervaringsexpertise om anderen bij te staan en aan te moedigen hun criminele carrière te verlaten.

3.1.3 Structuur en Stigma: Bouwstenen van Criminele Transformatie

Er kan gesteld worden dat **structurele factoren** een essentiële impact hebben op Joops veranderingsproces. Hoewel Joop bij **het ontstaan** van zijn criminele carrière in bezit is van bepaalde vormen van positief structureel crimineel trajectkapitaal, zoals een vaste woonst en betekenisvol werk, dragen deze bij aan zijn betrokkenheid in het milieu. Dit is sterk verweven met zijn sociale contacten, het soort beroep dat hij uitoefent, alsook de verleiding van extra winst en meer gezag die hij door de drugshandel zou bekomen. Hoewel Joop geen formele opleiding in het hoger onderwijs heeft genoten, is deze vorm van negatief structureel crimineel trajectkapitaal niet geassocieerd met zijn initiatie in de criminele wereld. Al is er tevens sprake van enige vormen van stigmatisatie, zij het niet in sterke mate, is ook dit niet verbonden met zijn startende handel in drugs. Wel beïnvloeden ze Joops zelfbeeld en zijn sociale interacties. Het gebrek aan professionele behandeling in dit verband zou echter als een vorm van negatief structureel trajectkapitaal kunnen fungeren, die indirect bijdraagt aan het ontstaan van zijn criminele carrière. Zo bestaat Joops rugzakje uit een (door hem gedefinieerd als een "ziekelijke") wens om geweldig gevonden te worden.

Daarnaast dient Joops vrachtwagenbedrijf tijdens **het voortbestaan** van zijn carrière als een bron van criminele inkomsten eerder dan een stimulans voor het aangaan van *desistance*. Eerder dan een opleiding gevolgd te hebben die Joops banden met de conventionele wereld zou kunnen versterken, is er sprake van een toename in criminele expertise. Zodus is Joops structureel crimineel trajectkapitaal op dat moment ofwel afwezig, ofwel onvoldoende voor het bevorderen van *desistance*. Integendeel, op veel vlakken ondersteunt het zijn betrokkenheid in het milieu. Maar ook ten tijde van Joops **stopzetting** spelen structurele factoren een cruciale rol. Zo illustreert dit deel van Joops leven welke impact het al of niet hebben van een vaste woonst heeft. Het uiteindelijk realiseren van dergelijke stabiele woonplaats middels de kerkgemeenschap, alsook het vormen van een gezin, bieden een cruciaal platform voor Joops ontwikkelende veranderingsproces. Desalniettemin plaatst een relatiestrijd vanwege zijn vrouwelijke collega (N12) eveneens druk op zijn werksituatie. Dergelijke strubbelingen zijn na verloop van tijd gaan liggen.

Joops bedrijf, alsook zijn vrijwilligerswerk bij Stichting Voorkom! zijn een betekenisvolle manier tot legale inkomsten. Tegelijkertijd botst Joop op barrières als het gebrek aan een formele opleiding, alsook stigmatisatie. Zo kan Joops bedrijf niet op zijn naam gezet worden en dient Joop te steunen op zijn collega (N13) om als werkracht bij Stichting Voorkom! aangenomen te worden. Daarnaast lijdt Joop aan ernstige reputatieschade, naar aanleiding van valselijke beschuldigingen van seksueel misbruik.

Ook tot op heden krijgt Joop te maken met stigmatisatie; zo kreeg zijn buurvrouw haar huis lange tijd niet verkocht, omwille van zijn criminele verleden. Joops verhaal illustreert de complexiteit van het desistanceproces en de vele uitdagingen waar voormalige “criminelen” mee dienen te strijden willen zij succesvol een desistanceproces doorlopen. Het is hierbij eveneens belangrijk te erkennen dat stigmatisatie het desistanceproces in belangrijke mate kan verhinderen.

Naar aanleiding van bovenstaande geschetste context, is een integratie met de bestaande literatuur in dit verband interessant om de complexe dynamieken verder te belichten. Joops ervaringen tonen immers de dynamische aard van structurele factoren in relatie tot criminaliteit. Zo kan gesteld worden dat factoren zoals een vaste woonst en betekenisvol werk doorgaans bijdragen aan *desistance* (Van Roeyen et al., 2016). Opmerkelijk hier is dat Joops werk een ingang bood tot de criminele wereld. Dit sluit aan bij de bevindingen van Kleemans en de Poot (2008) dat werkbanden, alsook sociale banden, als betrokkenheidsmechanismen in de georganiseerde criminaliteit gelden. Bovendien is het ook van belang hoe dergelijk crimineel trajectkapitaal gebruikt wordt. Ten tijde van het voortbestaan was er immers wel een vaste woonst en betekenisvol werk, doch deze werden gehanteerd in functie van het onderhouden van Joops carrière. Voorts was er op dat moment in zijn carrière ook sprake van een toename in criminele expertise. Het is interessant dat Loeber en Le Blanc (1990) stellen dat *desistance* in dergelijk geval bemoeilijkt wordt, aangezien Joops veranderingsproces succesvol is. Daarnaast is er doorheen Joops *desistance* een samenhang van sociale en structurele factoren. Zo plaatste zijn vrouwelijke collega (N12) druk op zijn werksituatie, en was de steun van zijn collega (N13) van groot belang in Joops legale carrière. Tegelijkertijd liggen ook hier linken met stigmatisatie. Joop wordt immers door de gemeenschap in een hokje geduwd van zijnde een “(voormalig) crimineel”, wat zijn desistanceproces bemoeilijkt. Dit duidt op het belang van *relational desistance* zoals gesuggereerd door Nugent en Schinkel (2016).

In ieder geval illustreert Joops desistanceproces hoe structureel crimineel trajectkapitaal op positieve of negatieve wijze een invloed uitoefent op het ontstaan dan wel uitdoven van een criminele carrière. Daarnaast benadrukt Joops veerkracht het belang van individuele factoren in het navigeren doorheen de structurele omstandigheden in het doorlopen van een desistanceproces. Maar ook sociale factoren, zoals de steun van zijn vriendin (N16) en collega (N13) in het verkrijgen van positief structureel crimineel trajectkapitaal, zijn essentieel om dergelijk veranderingstraject succesvol te doorlopen. Dit alles duidt erop dat *desistance* een dynamisch proces is waarin zowel persoonlijke, sociale, als structurele transformaties in kapitaal nodig zijn. Het proces van *desistance* is immers niet louter individueel, maar is ook inherent sociaal en structureel. Dit impliceert een actieve betrokkenheid in de samenleving, het herdefiniëren van interpersoonlijke relaties en het navigeren door structurele barrières.

3.2 Aanbevelingen voor Onderzoek en Praktijk

Voor toekomstig onderzoek inzake *desistance* van een criminele carrière binnen de DGC, zou breder en diepgaander onderzoek naar diverse cases nuttig zijn. Het verdiepen van de kennis rondom dit fenomeen kan bijvoorbeeld plaatsvinden middels longitudinale studies waarbij meerdere respondenten betrokken zijn. Zo kunnen algemene patronen, maar ook specifieke nuances in het desistanceproces nauwkeurig worden onderzocht. Daarnaast kunnen kwantitatieve methoden ingezet worden om systematischer inzicht te verkrijgen in de hoofdfactoren die bijdragen aan dergelijk desistanceproces. Daarnaast wordt ook het onderzoeken van de samenhang tussen persoonlijke, sociale en structurele factoren binnen een DGC-desistanceproces aangeraden. Dit kan door de wederzijdse invloed van deze factoren te analyseren en modellen te ontwikkelen die deze relaties en hun gecombineerde effect op *desistance* in kaart brengen. Het gebruik van kwalitatieve methoden, zoals diepte-interviews en

etnografisch onderzoek, kan bijdragen aan het verkrijgen van een diepgaand inzicht in deze dynamieken.

Bovendien kunnen enkele aanbevelingen gedaan worden voor de praktijk. Er kan met zekerheid gesteld worden dat een holistische benadering noodzakelijk is teneinde een desistanceproces succesvol te realiseren en onderhouden. Dergelijke aanpak dient rekening te houden met de complexiteit en onderlinge samenhang van de drie vormen van crimineel trajectkapitaal. Dit zou effectievere interventies ter ondersteuning van individuen in hun desistanceproces mogelijk maken. Het is immers cruciaal dat erkend wordt dat een succesvolle *desistance* niet alleen afhankelijk is van de persoon zelf, maar ook van de bredere sociale en structurele context. Dergelijke geïntegreerde aanpak dient daarom gelijke aandacht te spenderen aan persoonlijke ontwikkeling, het stimuleren van sociale, ondersteunende relaties, alsook het aanwenden van structurele opportuniteiten en het navigeren doorheen structurele barrières. Interventies dienen zodus niet louter uit te gaan van persoonlijke en sociale factoren, maar dienen ook werk te maken van structurele aspecten, zoals onder andere het voorzien van legale inkomstenmogelijkheden, alsook het bevorderen van een omgeving die crimineel gedrag ontmoedigd. De implementatie van interventies vereist daarom een grondig begrip van deze drie factoren en hun onderlinge dynamiek. Bovendien dienen zij flexibel en responsief afgestemd te zijn aan het individu, opdat zij op hun unieke behoeften en omstandigheden kunnen inspelen. Joops ervaringen, behoeften en bredere context zijn immers niet diezelfde als aanwezig bij een ander individu. Het op maat afstellen van interventies kan bijdragen aan een effectievere transitie uit het milieu en een succesvol desistanceproces.

3.3 Algemene Conclusie

Dit onderzoek inzake Joops levensverhaal en criminele carrière illustreert de complexiteit van de interactie tussen persoonlijke, sociale en structurele factoren en hun invloed op het ontstaan, voortbestaan en beëindigen van criminele activiteiten. Joops transformaties, van sportman naar drugshandelaar tot verantwoordelijke vader en maatschappelijk geëngageerd persoon, tonen aan dat *desistance* verder reikt dan louter persoonlijke transformatie. De overgang naar een conventioneel leven vereist immers eveneens ondersteunende sociale banden en positieve structurele omstandigheden die dergelijk veranderingsproces faciliteren. Joops sociale connecties vormen een sleutelelement in zijn criminele carrière. Het verlies van prosociale relaties en de adoptie van een criminele identiteit worden beïnvloed door zijn veranderende relaties met vrienden en familie. Daarentegen spelen positieve sociale banden een cruciale rol in zijn desistanceproces. Maar ook structurele factoren, zoals stabiele huisvesting en betekenisvol werk, alsook de wijze waarop deze gehanteerd worden, blijken van essentieel belang voor een succesvol desistanceproces. Bovendien wordt het belang benadrukt van het navigeren door structurele barrières, zoals stigmatisering.

Het desistanceproces kan worden beschouwd als een voortdurend proces van onderhandeling en aanpassing aan veranderende omstandigheden, waarbij individuen voortdurend in interactie treden met hun sociale netwerken en structurele opportuniteiten of struikelblokken. Een opmerkelijke bevinding is dat Joops aanleiding tot criminaliteit voortkwam uit werkgerelateerde relaties, terwijl deze doorgaans als beschermende factor worden beschouwd. Ondanks enkele discrepanties, worden er over het algemeen weinig verschillen waargenomen met de factoren die kenmerkend zijn voor de algemene daderpopulatie. Deze bevindingen benadrukken de noodzaak van een holistische benadering van criminele carrières en *desistance*, waarbij rekening wordt gehouden met de complexe dynamiek en interactie van verschillende factoren. Dit kan bijdragen aan de ontwikkeling van effectievere interventies

die zowel gericht zijn op persoonlijke groei, het bevorderen van pro sociale relaties, als het bieden van structurele kansen.

Joops verhaal toont tot slot aan dat de titel van deze thesis niet louter een titel is, maar een levendige realiteit, waarin Joop zijn verleden en expertise verhandeld heeft voor zijn nieuwe leven, dat in het teken staat van hoop, transformatie, en een blijvend maatschappelijk engagement. Ook desondanks een doorgedreven betrokkenheid in het milieu is *desistance* mogelijk. Bovendien wordt met Joops verhaal een nieuwe toekomst gevonden in de literatuur inzake *desistance*. Zijn expertise biedt immers essentiële inzichten voor het toekomstige beleid en praktijk gericht op het ondersteunen van het desistanceproces.

BIBLIOGRAFIE

- Adler, P. A. (1993). *Wheeling and dealing: An ethnography of an upper-level drug dealing and smuggling community* (2de editie). Colombia University Press.
- Apel, R. & Sweeten, G. (2010). The Impact of Incarceration on Employment during the Transition to Adulthood. *Social Problems*, 57(3), 448–479. <https://doi.org/10.1525/sp.2010.57.3.448>
- Atkinson, R. (1998). The Life Story Interview. In *Qualitative Research Methods* (Vol. 44). Sage Publications.
- Ayers, C. D., Williams, J. H., Hawkins, J. D., Peterson, P. L., Catalano, R. F., & Abbott, R. D. (1999). Assessing correlates of onset, escalation, deescalation, and desistance of delinquent behavior. *Journal of Quantitative Criminology*, 15, 277–306. <https://doi.org/10.1023/a:1007576431270>
- Barr, U. M. (2017). *Voicing Desistance: Female Perspectives on Giving up Crime* [PhD-proefschrift]. University of Central Lancashire.
- Best, D., & Laudet, A. (2010). The potential of recovery capital. *RSA Projects*. <https://facesandvoicesofrecovery.org/wp-content/uploads/2019/06/The-Potential-of-Recovery-Capital.pdf>
- Best, D., Irving, J., & Albertson, K. (2016). Recovery and desistance: what the emerging recovery movement in the alcohol and drug area can learn from models of desistance from offending. *Addiction research & theory*, 25(1), 1–10. <https://doi.org/10.1080/16066359.2016.1185661>
- Blumstein, A., Cohen, J., Roth, J. A., & Visher, C. A. (1986). *Criminal Careers and "Career Criminals"* (Vol. 1). National Academy Press.
- Brame, R., Mazerolle, P., & Piquero, A. R. (2010). Criminal career progression among serious youthful offenders in Australia. *Journal of Criminal Justice*. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2010.04.001>
- Burt, R. S. (1992). *Structural holes: The social structure of competition*. Harvard University Press.
- Burt, R. S. (1997). The Contingent Value of Social Capital. *Administrative Science Quarterly*, 42(2), 339. <https://doi.org/10.2307/2393923>
- Bushway, S. D. & Apel, R. (2012). A Signaling Perspective on Employment-Based Reentry Programming. *Criminology & Public Policy*, 11(1), 21–50. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2012.00786.x>
- Bushway, S. D., Piquero, A. R., Broidy, L. M., Cauffman, E. & Mazerolle, P. (2001). An empirical framework for studying desistance as a process. *Criminology*, 39(2), 491–516. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2001.tb00931.x>
- Bushway, S. D., Thornberry, T.P. & Krohn, M. D. (2003). Desistance as a Developmental Process: A Comparison of Static and Dynamic Approaches. *Journal of Quantitative Criminology*, 19, 129–153. <https://doi.org/10.1023/A:1023050103707>
- Cloud, W., & Granfield, R. (2008). Conceptualizing Recovery Capital: Expansion of a Theoretical Construct. *Substance Use & Misuse*, 43(12–13), 1971–1986. <https://doi.org/10.1080/10826080802289762>
- Colman, C., & Vander Laenen, F. (2012). "Recovery Came First": Desistance versus Recovery in the Criminal Careers of Drug-Using Offenders. *The Scientific World Journal*, 2012, 1–9. <https://doi.org/10.1100/2012/657671>
- Copes, H. & Hochstetler, A. (2021). The social organization of methamphetamine manufacturing: Roles, identities and persistence. *Journal of Criminal Justice*, 73. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2021.101795>

- Davis, C., Bahr, S. J., & Ward, C. (2012). The process of offender reintegration: Perceptions of what helps prisoners reenter society. *Criminology & Criminal Justice*, 13(4), 446–469. <https://doi.org/10.1177/1748895812454748>
- De Seranno, S., & Colman, C. (2021). Capturing recovery capital: using photovoice to unravel recovery and desistance. *Addiction Research & Theory*, 30(4), 237–245. <https://doi.org/10.1080/16066359.2021.2003787>
- Decker, S. H., & Chapman, M. T. (2008). *Drug smugglers on drug smuggling: Lessons from the Inside*. Temple University Press.
- Deegan, P. E. (1988). Recovery: The lived experience of rehabilitation. *Psychosocial Rehabilitation Journal*, 11(4), 11–19. <https://doi.org/10.1037/h0099565>
- Deegan, P. E. (1997). Recovery and Empowerment for People with Psychiatric Disabilities. *Social Work in Health Care*, 25(3), 11–24. https://doi.org/10.1300/j010v25n03_02
- Deegan, P. E. (2002). Recovery as a Self-Directed Process of Healing and Transformation. *Occupational Therapy in Mental Health*, 17(3–4), 5–21. https://doi.org/10.1300/j004v17n03_02
- Devlin, E. (Regisseur). (2012). *The Road from Crime* (A. Weaver) [Documentaire]. Lagan Media Productions. <https://vimeo.com/43658591>
- Douglas, K., & Smith, R. G. (2018). Disengagement from involvement in organised crime: processes and risks. *Australian Institute of Criminology*, 1–15.
- Easton, M. (2020). Policing flows of drugs in the harbor of Antwerp: A nodal-network analysis. In T. Vanelslander & C. Sys (Eds.), *Maritime Supply Chains* (pp. 115–134). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-818421-9.00007-0>
- Eggleston, E. P., & Laub, J. H. (2002). The onset of adult offending. *Journal of Criminal Justice*, 30(6), 603–622. [https://doi.org/10.1016/s0047-2352\(02\)00193-9](https://doi.org/10.1016/s0047-2352(02)00193-9)
- Erickson, J. H., Hochstetler, A., & Copes, H. (2019). Meth Cooking as a Job: Identity and Dirty Work. *Justice Quarterly*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/07418825.2019.1675746>
- European Association for Forwarding, Transport, Logistics and Customs Services. (2023, 20 januari). *Stronger measures to halt flow of drugs into ports*. Geraadpleegd op 18 april 2023, van <https://www.clecat.org/news/newsletters/stronger-measures-to-halt-flow-of-drugs-into-ports>
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2022). *European Drug Report 2022: Trends and Developments*. Publications Office of the European Union. <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/14644/TDAT22001ENN.pdf>
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2023, 7 februari). *Port of Antwerp welcomes officials following continued rise in cocaine seizures*. Geraadpleegd op 18 april 2023, van https://www.emcdda.europa.eu/news/2023/port-antwerp-welcomes-officials-following-continued-rise-cocaine-seizures_en
- Farrall, S., Bottoms, A., & Shapland, J. (2010). Social structures and desistance from crime. *European Journal of Criminology*, 7(6), 546–570. <https://doi.org/10.1177/1477370810376574>
- Farrington, D. P. (2007). Advancing Knowledge About Desistance. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23(1), 125–134. <https://doi.org/10.1177/1043986206298954>
- Franz, C. E., & Stewart, A. J. (Eds.). (1994). *Women Creating Lives: Identities, Resilience, And Resistance*. Westview Press.
- Giordano, P. C., Cernkovich, S. A., & Rudolph, J. L. (2002). Gender, Crime, and Desistance: Toward a Theory of Cognitive Transformation. *American Journal of Sociology*, 107(4), 990–1064. <https://doi.org/10.1086/343191>
- Glowacki, A. (2013). *From Narratives of Violence to Narratives of Peace: The Renunciation of Violence as a Discursive Phenomenon* [PhD-proefschrift]. George Mason University.
- Glueck, S. & Glueck, E. (1943). *Criminal careers in retrospect*. The Commonwealth fund.
- Gottfredson, M. R. & Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford University Press.

- Gottmers, J., & Stoorvogel, H. (2022). *Knock Out: Het verhaal van Joop Gottmers: kickbokser & ex-drugscrimineel*. KokBoekencentrum.
- Granovetter, M. (1985). Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91(3), 481–510. <https://doi.org/10.1086/228311>
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (2005). Paradigmatic Controversies, Contradictions, and Emerging Confluences. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The Sage Handbook of Qualitative Research* (3de editie, pp. 191–216). Sage Publications Inc.
- Hagan, J. (1993). The Social Embeddedness of Crime and Unemployment. *Criminology*, 31(4), 465–491. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1993.tb01138.x>
- Halsey, M., & Mizzi, J. (2022). Co-Desistance From Crime: Engaging the Pro-Social Dimensions of Co-Offending. *The British Journal of Criminology*. <https://doi.org/10.1093/bjc/azab123>
- Hattery, A. J. & Smith, E. (2010). *Prisoner reentry and social capital: The long road to reintegration*. Lexington Books.
- Hlavka, H. R., Wheelock, D. & Cossyleon, J. E. (2015). Narratives of Commitment: Looking for Work with a Criminal Record. *The Sociological Quarterly*, 56(2), 213–236. <https://doi.org/10.1111/tsq.12086>
- Hoffmann, J. P., & Cerbone, F. G. (1999). Stressful Life Events and Delinquency Escalation in Early Adolescence. *Criminology*, 37(2), 343–374. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1999.tb00489.x>
- Horney, J., Osgood, D. W. & Marshall, I. H. (1995). Criminal Careers in the Short-Term: Intra-Individual Variability in Crime and Its Relation to Local Life Circumstances. *American Sociological Review*, 60(5), 655. <https://doi.org/10.2307/2096316>
- Hough, M. (2002). Drug user treatment within a criminal justice context. *Substance Use & Misuse*, 37(8–10), 985–996. <https://doi.org/10.1081/ja-120004162>
- Kadernota Integrale Veiligheid: 2022 - 2024. (2022). In *Justitie Belgium* (D/2022/7951/NL/1248). Jean-Paul Janssens. <https://justitie.belgium.be/sites/default/files/Publicatie%20KIV%20NL.PDF>
- Kempf, K. L. (1988). Crime Severity and Criminal Career Progression. *Journal of Criminal Law & Criminology*, 79(2), 524. <https://doi.org/10.2307/1143474>
- Kleemans, E. & van Koppen, V. (2020). Organized Crime and Criminal Careers. *The University of Chicago Press*, 49(1), 385–423. <https://doi.org/10.1086/707318>
- Kleemans, E. R. & de Poot, C. J. (2008). Criminal Careers in Organized Crime and Social Opportunity Structure. *European Journal of Criminology*, 5(1), 69–98. <https://doi.org/10.1177/1477370807084225>
- LaCapra, V. (2012, 7 februari). “Shake-And-Bake” Meth Causes Uptick In Burn Victims. NPR. <https://www.npr.org/2012/02/07/146531937/shake-and-bake-meth-causes-uptick-in-burn-victims>
- Landale, S. & Roderick, M. (2013). Recovery from addiction and the potential role of sport: Using a life-course theory to study change. *International Review for the Sociology of Sport*, 49(3–4), 468–484. <https://doi.org/10.1177/1012690213507273>
- Laub, J. H. & Sampson, R. J. (2001). Understanding desistance from crime. *Crime and justice*, 28, 1–69. <https://doi.org/10.1086/652208>
- Laub, J. H., & Sampson, R. J. (2006). *Shared beginnings, divergent lives: Delinquent boys to age 70*. Harvard University Press.
- Le Blanc, M. & Fréchette, M. (1989). *Male Criminality Activity from Childhood through Youth: Multilevel and Developmental Perspectives*. Springer-Verlag.
- Lieblich, A. (1994). Introduction. In R. Josselson & A. Lieblich (Eds.), *Interpreting experience: The narrative study of lives* (Vol. 2). Sage Publications.
- Linde, C. (1993). *Life Stories: The Creation of Coherence*. Oxford University Press.

- Loeber, R. & Le Blanc, M. (1990). Toward a Developmental Criminology. *Crime and justice*, 12, 375–473. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/epdf/10.1086/449169>
- Maes, E., Robert, L., Pauwels, L., Blokland, A., Pham, T., De Blander, R., Deblock, M., Berckmoes, L., de Kruijff, L., Spaan, P., Delannoy, D., Strzoda, I., Telle, E., Blom, M., & Wartna, B. (2019). *Sex Offenders in and out of Crime. Recidivism, Criminal Careers and Desistance. Final Report.* (BR/154/A4/SOC). Belgian Science Policy Office. Geraadpleegd op 15 mei 2023, van https://www.belspo.be/belspo/brain-be/projects/FinalReports/SOC_FinalReport.pdf
- Maruna, S. (2001). *Making Good: How Ex-convicts Reform and Rebuild Their Lives.* American Psychological Association.
- Maruna, S., & Farrall, S. (2004). Desistance from Crime: A Theoretical Reformulation. *Kölner Zeitschrift Für Soziologie Und Sozialpsychologie Sonderhefte*, 171–194. https://doi.org/10.1007/978-3-322-80474-7_7
- McAdams, D. P. (1996). *The stories we live by: Personal Myths and the Making of the Self.* Guilford Press.
- McAdams, D. P. (2001). The Psychology of Life Stories. *Review of General Psychology*, 5(2), 100–122. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.5.2.100>
- McAdams, D. P. (2008). Personal narratives and the life story. In O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (3rd ed.). Guilford Press.
- McNeill, F. (2016). The collateral consequences of risk. In C. Trotter, G. McIvor, & F. McNeill (Eds.), *Beyond the Risk Paradigm in Criminal Justice* (pp. 143–157). Palgrave.
- Mkhonza, S. (1995). Life Histories as Social Texts of Personal Experiences in Sociolinguistic Studies: A look at the Lives of Domestic Workers in Swaziland. In R. Josselson & A. Lieblich (Eds.), *Interpreting experience: The narrative study of lives* (Vol. 3). Sage Publications.
- Nagin, D. & Paternoster, R. (2000). Population Heterogeneity and State Dependence: State of the Evidence and Directions for Future Research. *Journal of Quantitative Criminology*, 16(2), 117–144. <https://doi.org/10.1080/10826080701409453>
- Nugent, B., & Schinkel, M. (2016). The pains of desistance. *Criminology & Criminal Justice*, 16(5), 568–584. <https://doi.org/10.1177/1748895816634812>
- Pager, D. (2003). The Mark of a Criminal Record. *American Journal of Sociology*, 108(5), 937–975. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/full/10.1086/374403>
- Pager, D. (2007). *Marked: Race, Crime, and Finding Work in an Era of Mass Incarceration.* University of Chicago Press.
- Paternoster, R. & Brame, R. (1997). Multiple routes to delinquency? A test of developmental and general theories of crime. *Criminology*, 35(1), 49–84. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1997.tb00870.x>
- Paternoster, R. & Bushway, S. (2009). Desistance and the “feared self”: toward an identity theory of criminal desistance. *The Journal of Criminal Law and Criminology*, 99(4), 1103–1156.
- Petersilia, J. (2003). *When prisoners come home: Parole and prisoner reentry.* Oxford University Press.
- Petersilia, J. (2004). What works in prisoner reentry reviewing and questioning the evidence. *Federal Probation*, 68(2), 4–8. <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/fedpro68&i=80>
- Pyrooz, D. C., Sweeten, G., & Piquero, A. R. (2013). Continuity and Change in Gang Membership and Gang Embeddedness. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 50(2), 239–271. <https://doi.org/10.1177/0022427811434830>
- Rodermond, E., Kruttschnitt, C., Slotboom, A. M. & Bijleveld, C. C. (2015). Female desistance: A review of the literature. *European Journal of Criminology*, 13(1), 3–28. <https://doi.org/10.1177/1477370815597251>
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1995). *Crime in the making: pathways and turning points through life* (1ste editie). Harvard University Press.

- Smith, R. G. (2014). Responding to organised crime through intervention in recruitment pathways. *Trends and issues in crime and criminal justice*, (473), 1-9.
- Thompson, C., Stewart, A., & Allard, T. (2014). Examining adult-onset offending: a case for adult cautioning. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, (488), 1-8.
- van Koppen, M. V., de Poot, C. J., Kleemans, E. R. & Nieuwebeerta, P. (2009). Criminal Trajectories in Organized Crime. *British Journal of Criminology*, 50(1), 102–123. <https://doi.org/10.1093/bjc/azp067>
- van Koppen, V., van der Geest, V., Kleemans, E. & Kruisbergen, E. (2020). Employment and crime: A longitudinal follow-up of organized crime offenders. *European Journal of Criminology*, 19(5), 1097–1121. <https://doi.org/10.1177/1477370820941287>
- Van Roeyen, S., Anderson, S., Vanderplasschen, W., Colman, C. & Vander Laenen, F. (2016). Desistance in drug-using offenders: A narrative review. *European Journal of Criminology*, 14(5), 606–625. <https://doi.org/10.1177/1477370816682980>
- Visher, C., Debus, S. & Yahner, J. (2008). Employment after Prison: A Longitudinal Study of Releasees in Three States. *Urban Institute, Justice Policy Centre*. <http://fiscalresearchcenter.issuelab.org/resources/7153/7153.pdf>
- Wang, W. (2013). *Conventional capital, criminal capital, and criminal careers in drug trafficking* [PhD-proefschrift]. Simon Fraser University.
- Weaver, B. A. (2015). *Offending and Desistance: The importance of social relations*. Routledge.
- White, H. R., & Gorman, D. M. (2000). Dynamics of the Drug-Crime Relationship. In E. Jefferis & R. Titus (Eds.), *Criminal Justice 2000, Volume 1: The Nature of Crime: Continuity and Change* (Vol. 1). National Institute of Justice.

PERSTEKST

Van “crimineel” tot preventiewerker: *Desistance* van een voormalige drugshandelaar

GENT: Een studente aan de Universiteit Gent heeft zich verdiept in het levensverhaal van voormalige Nederlandse drugshandelaar Joop Gottmers. Deze is immers vele jaren “met pensioen”. Hoe is dit verlatingsproces (*desistance*) dan bij hem verlopen? In haar thesis, uitgevoerd in 2023, stelt ze de vraag hoe persoonlijke, sociale en structurele factoren het verloop van Gottmers’ criminele carrière beïnvloedden. De resultaten werpen een nieuw licht op het complexe *desistance*proces dat uiteindelijk leidde tot het verlaten van zijn carrière.

Persoonlijke transformatie: Van sportman, naar “crimineel”, naar preventiewerker

De studente ontdekte dat persoonlijke factoren een cruciale rol speelden in de criminele carrière van Gottmers. Een aanzienlijke verandering in zijn identiteit, van sportman naar drugshandelaar, vormde een belangrijke factor. Opmerkelijk was echter ook de transformatie die Gottmers later doormaakte tijdens zijn *desistance*, waarbij hij evolueerde van “crimineel” naar een sociaal geëngageerd en religieus individu. Deze verschuiving in identiteit wordt in het onderzoek ook beschreven als een vorm van Gottmers’ persoonlijk ‘crimineel trajectkapitaal’: de hulpbronnen of struikelblokken die zijn criminele carrière beïnvloedden. De studie stelt dat de mate van persoonlijke transformatie een belangrijke impact kan hebben op het succes van een *desistance*proces.

Sociale netwerken: Het zwaard met twee scherpe kanten

Gottmers' criminele betrokkenheid ontstond voornamelijk uit zijn sociale relaties. De studente wijst erop dat het verlies van conventionele relaties, in combinatie met de vriendschap die Gottmers had met iemand uit het milieu, bijdroeg aan het begin van zijn drugshandel. Anderzijds speelden positieve relaties, zoals die met zijn dochter en zijn vrienden na zijn criminele carrière, een cruciale rol in zijn *desistance*. Dit benadrukt het belang van positieve sociale netwerken als bronnen van steun en stabiliteit. Gezonde, prosociale relaties kunnen dus een belangrijk onderdeel zijn van interventies gericht op het bevorderen van *desistance*.

Structuur: Een vangnet en een struikelblok

De studie toont aan dat structurele factoren zowel positief als negatief kunnen werken. Hoewel Gottmers in het begin van zijn criminele carrière over positief structureel ‘crimineel trajectkapitaal’ beschikte, droeg dit uiteindelijk bij aan zijn criminele activiteiten. Zo bezat Gottmers een bedrijf dat hij inzette als dekmantel voor zijn drugshandel. Tijdens zijn *desistance*proces speelden structurele factoren zoals een vaste woonst en betekenisvol werk toch ook een cruciale rol. Hieruit blijkt dat structurele factoren belangrijk zijn voor het *desistance*proces, maar dat het ook belangrijk is waar deze factoren voor gebruikt worden.

Een holistische aanpak voor effectieve interventies

Het levensverhaal van Gottmers benadrukt dat het stoppen met criminele activiteiten een dynamisch en complex proces is dat persoonlijke, sociale en structurele veranderingen vereist. De studente pleit voor een holistische aanpak om *desistance* te bevorderen, waarbij deze factoren in hun totaliteit en onderlinge samenhang worden beschouwd. Bovendien benadrukt het onderzoek dat de unieke context van elke persoon moet worden erkend en dat interventies op maat moeten worden gemaakt. Eerder dan een ‘*one-size-fits-all*’ aanpak, moeten interventies flexibel en responsief zijn, in staat om zich aan te passen aan de unieke en evoluerende behoeften van elk individu gedurende hun *desistance*proces.

BIJLAGEN

6.1 Codeerlijst

Persoonlijke Factoren	<ul style="list-style-type: none">• Identiteitsverandering• Cognitieve processen• <i>Agency</i>• Motivatie• Middelenmisbruik• Gezondheid
Sociale Factoren	<ul style="list-style-type: none">• Vriendschapsrelaties<ul style="list-style-type: none">○ Sociaal contact○ Steun van <i>peers</i>• Veranderingen in relaties• Het (mogelijks kunnen) verliezen van een relatie• Familiale relaties<ul style="list-style-type: none">○ Familie (geboortegezin en eigen kinderen)○ Scheiding van familie• Partnerrelaties<ul style="list-style-type: none">○ Huwelijk○ Langdurige/serieuze romantische relaties
Structurele Factoren	<ul style="list-style-type: none">• Vaste woonst• Behandeling• Betekenisvolle activiteiten (werk)• Opleiding• Stigmatisatie

6.2 Topic List

Informed consent eerst samen overlopen

Uitleg voor de aanvang van het interview

Het gaat om een onderzoek over het ontstaan, verloop en vooral het beëindigen van een criminele carrière in drugshandel en/of verkoop. De onderwerpen die besproken zullen worden, polsen naar jouw ervaringen hierover. Het gaat dus vooral over jouw eigen verhaal en het proces dat jij afgelegd hebt. Aangezien je een verleden had in de drugshandel en verder gegroeid bent naar een ander leven, zou ik dankzij jouw ervaringsexpertise een beter inzicht willen krijgen over dingen die in het algemeen een rol kunnen spelen in dit veranderingsproces.

Daarom zal ik dus polsen naar jouw eigen belevingen in dit proces. Ik stel voor dat je op de vragen reageert alsof je je autobiografie zou schrijven. Als er bepaalde vragen zijn waar je niet op wilt antwoorden, dan is dat zeker oké. Je mag ook altijd kiezen om te stoppen met dit gesprek zonder dat je hiervoor een reden voor moet geven.

Ik zou graag eerst wat algemene dingen weten over jou. Nog niets over drugs, maar eerst enkel over wie je bent als persoon (eerst wat vragen om het ijs te breken).

- Wie ben je? Hoe oud ben je? Waar ben je geboren?
- Kan je me iets vertellen over jouw jeugd (en hiermee bedoel ik de relatie met jouw school, ouders, familie)?
- Ben je getrouwd? Ben je ooit getrouwd geweest? Hoe is jouw relatie met jouw partner?
- Heb je kinderen? Hoe is jouw relatie met jouw kinderen?

Aanvang

- Goed, op een bepaald moment ben je gestart met drugshandel/productie. Kan je me iets vertellen over de aanleiding? Hoe ben je erin gerold?
 - Vroege levenservaringen en familiale achtergrond
 - Kindertijd en puberteit
 - Sociale en culturele factoren die van invloed waren
 - Blootstelling aan drugs(milieu)
 - Heb je ooit drugs gebruikt?
 - Motivaties voor starten gebruik
 - Redenen voor aanvang van drugsverkoop/productie
 - Doelen, dromen of ambities die men destijds had

Verloop

- Welke zaken speelden er dat je hebt verder gedaan? Wanneer was het “hoogtepunt” en hoe kwam dat?
 - Evolutie van carrière
 - Motivaties bestendigen carrière
 - Sociale, romantische of familiale relaties
 - Moeilijkheden, dieptepunten die men tijdens deze fase tegenkwam
 - (Indien druggebruik bij *Aanvang*;) Was er in deze periode ook sprake van druggebruik?
 - Motivaties bestendigen druggebruik
 - Veranderingen in levensstijl, persoonlijkheid of identiteit

Stop

- Wat maakte dat je deze carrière hebt stopgezet?
 - Zaken die dit uitlokten
 - Keerpunten, levensveranderende ervaringen?
 - Sociale relaties
 - Factoren vanuit de gemeenschap
 - Behandelingsprogramma's, werk, hobby's...
 - Barrières om de carrière te stoppen?
 - Hoe kijkt men terug op de carrière?
 - Hoe kijk je naar jezelf? Als ze jou zouden vragen "beschrijf NAAM. Wat zou je dan van kernwoorden geven?"
 - Toekomstige dromen, doelen, ambities

Afsluit

- Welke zaken zijn volgens jou in het algemeen belangrijk voor zo'n veranderingsproces?
- Zijn er nog belangrijke dingen die je graag wilt toevoegen?

6.3 *Data Management Plan*

VERLEDEN VERHANDELD, TOEKOMST GEVONDEN: HET DESISTANCE VERHAAL VAN VOORMALIGE DRUGSHANDELAREN

A Data Management Plan created using DMPonline.be

Creators: Evelien Lootens-Stael, Charlotte Colman

Affiliation: Ghent University (UGent - UZ Gent)

Template: Faculty of Law & Criminology DMP +

ID: 196957

Last modified: 15-05-2023

VERLEDEN VERHANDELD, TOEKOMST GEVONDEN: HET DESISTANCE VERHAAL VAN VOORMALIGE DRUGSHANDELAREN

Law & Criminology DMP +

ADMINISTRATIVE DATA

Date of first version

9 februari 2023

Date of last update

15 mei 2023

1. DATA COLLECTION

1.1 What data will you collect or create?

Door middel van een analyse van een biografie, alsook door het afnemen van een interview, worden primaire data verworven. De data omvatten een audio opname, alsook een transcriptie in .docx-format die in de masterproef verwerkt zal worden.

De grootte van de bestanden zijn irrelevant voor de opslag ervan, aangezien deze op een (momenteel lege) externe harde schijf van minimaal 1 TB bewaard zullen worden.

1.2 How will the data be collected or created?

Data zal in dit kwalitatieve onderzoek verzameld worden door middel van één life history interview, waarbij de *onset*, *persistence* en *desistance* van drugsproductie en/of verkoop verkend worden. Het gesprek zal na enkele verkennende vragen van start gaan met de vraag wat in zijn/haar leven belangrijk

was voor het ontstaan van een criminele carrière in de drugsproductie en/of verkoop. Een topic list wordt hierbij gehanteerd.

De audio opname van het interview wordt vernietigd nadat deze getranscribeerd is. De transcriptie wordt met een wachtwoord versleuteld en bewaard op een externe harde schijf in een persoonlijke kluis.

2. DATA DOCUMENTATION AND METADATA

2.1 How will you document the data?

Het life story interview zal gebeuren op een locatie gekozen door de participant. De transcriptie en de biografie zullen gebruikt worden voor een thematische analyse aan de hand van een codeerlijst. De data worden in de uiteindelijke masterproef verwerkt.

3. ETHICS, LEGAL ISSUES AND CONFIDENTIALITY

3.1 How will you manage ethics? Choose one of the options from the dropdown menu and briefly motivate your choice in the 'Comment' box below.

- Approval by the Ethical Committee of the Faculty is neither required nor desirable

De participant verblijft niet in een penitentiaire instelling of (geestelijke) gezondheidszorginstelling. De participant kan zelfstandig beslissen over deelname aan het onderzoek en is meerderjarig. Er wordt een informed consent ondertekend voor de aanvang van het interview.

3.2 How will you manage any confidentiality issues?

Persoonlijke data worden verzameld. Dit is noodzakelijk daar het gaat om de analyse van een levensverhaal. Een informed consent wordt voor de aanvang van het interview doorgenomen met de participant. De identiteit van de participant zal beschermd worden naargelang diens wensen. De data worden opgeslagen op een externe harde schijf in een persoonlijke kluis. De audio opname wordt vernietigd.

3.3 How will you manage intellectual property rights issues?

Het verhaal is en blijft van de participant. De rechten van toepassing op de masterproef zijn zodus niet alleen van de onderzoeker, maar ook de participant.

4. DATA STORAGE AND BACKUP DURING RESEARCH

4.1 How will you store and backup data during research?

De data worden opgeslagen op een externe harde schijf van minimaal 1 TB, die in een persoonlijke kluis bewaard zal worden. Deze data worden regelmatig gekopieerd naar een andere externe harde schijf, die als back up zal dienen.

4.2 How will you ensure that stored data are secure?

De transcriptie wordt met een wachtwoord versleuteld. De bestanden worden bewaard in een kluis.

5. DATA SELECTION AND PRESERVATION AFTER RESEARCH

5.1 Which data should be retained for preservation and/or sharing?

Uit respect voor de privacy en veiligheid van de participant, wordt de tijdelijke, niet-gepseudonimiseerde transcriptie permanent verwijderd. De andere data worden in de masterproef verwerkt, en zijn beschikbaar zolang de masterproef raadpleegbaar is.

5.2 What is the long-term preservation plan for the selected datasets?

Zie vraag 5.1.

6. DATA SHARING

6.1 Are any restrictions on data sharing required?

De dataset bevat persoonlijke gegevens. Een informed consent zal ondertekend worden voor aanvang van het interview. Zie antwoorden hierboven.

6.2 How will you share data selected for sharing?

Niet van toepassing.

7. RESPONSIBILITIES AND RESOURCES

7.1 Who will be responsible for data management?

De onderzoeker.

7.2 Will you need additional resources to implement your DMP?

Microsoft Word, externe harde schijf en een kluis (reeds ter beschikking van onderzoeker).

VERLEDEN VERHANDELD, TOEKOMST GEVONDEN: HET DESISTANCE VERHAAL VAN VOORMALIGE DRUGSHANDELAREN

GDPR Record

COLLECTION AND PROCESSING OF PERSONAL DATA

1. Are you collecting or processing personal data?

- Yes

Data zal in dit kwalitatieve onderzoek verzameld worden door middel van één life history interview, waarbij de *onset*, *persistence* en *desistance* van drugsproductie en/of verkoop verkend worden. Het gesprek zal, na enkele verkennende vragen, van start gaan met de vraag wat in zijn/haar leven belangrijk was voor het ontstaan van een criminele carrière in de drugsproductie en/of verkoop. Een topic list wordt hierbij gehanteerd. Deze vragen dienen echter in geen geval het gesprek te overheersen of te leiden; het belangrijkste is immers dat zo weinig mogelijk vragen gesteld dienen te worden in het vastleggen van het levensverhaal (Atkinson, 1998).

2. In what format are you collecting or processing the personal data?

- Digital

Voor de aanvang van het onderzoek, wordt een datamanagement plan (DMP) digitaal ingevuld. Voor het interview aanvangen, wordt samen met de participant het informed consent doorgenomen dat hij/zij op papier ondertekend. Tijdens het interview heeft de onderzoeker een topic list bij op papier. Deze wordt gebruikt ter inspiratie tijdens het interview.

Het interview wordt opgenomen en letterlijk getranscribeerd. Hierna wordt de opname van het interview opnieuw beluisterd met de transcriptie erbij. De audio opname van het interview worden hierna vernietigd. Op het transcript en de biografie zal een thematische analyse gedaan worden.

3. Are you collecting or processing primary personal data and/or secondary personal data?

- Primary personal data
- Secondary personal data

Via het interview zullen persoonlijke gegevens van de participant zelf verzameld worden. Dit zijn primaire persoonlijke data. Voor de aanvang van het interview, zal een informed consent overlopen worden. De analyse van de biografie houdt secundaire persoonlijke gegevens in.

4. If you are processing secondary personal data, will you inform the persons whose personal data are being processed or have they already been informed?

- Yes

De participant wordt voor het interview van start gaat ingelicht dat er een analyse op zijn biografie wordt gedaan.

5. If no, explain why it is impossible or why it would take a disproportionate effort to inform the persons whose personal data are being processed.

Niet van toepassing

6. How will the personal data be processed?

- Raw personal data, i.e. non-pseudonymised or non-anonymised (explain below)
- Pseudonymised (explain below)

Daar het gaat om een levensverhaal, is het belangrijk dat zaken aangepast of weggelaten kunnen worden uit respect voor het welzijn en de veiligheid van de participant. Dit vereist een flexibiliteit van de onderzoeker om, naargelang het comfort van de participant, zaken te pseudonimiseren, of net volledig vrij te geven. Dit wordt uitgebreid besproken bij het overlopen van het informed consent. Indien de persoon uitdrukkelijk wenst dat pseudonimisering niét toegepast wordt, dan wordt dit op papier schriftelijk toegevoegd aan het informed consent voordat dit ondertekend wordt door beide partijen. Wat dit concreet inhoudt, wordt mondeling met de participant overlegd.

7. If you are going to process personal data in a pseudonymised form, describe the method of pseudonymisation, where you will keep the key, and who has access to it.

De participant krijgt een nummer toegewezen. De namen van personen krijgen de code NAAM met een nummer toegewezen en de eventuele rol in het verhaal, bijvoorbeeld NAAM1COLLEGA, NAAM2KIND, NAAM3COLLEGA. Het nummer wordt toegewezen in de chronologische volgorde waarin de biografie geschreven is. Hetzelfde geldt voor plaatsnamen: PLAATS1, PLAATS2SCHOOL, PLAATS3CAFE, etc.

Enkel plaatsen die dermate specifiek en lokaal zijn dat deze onnodige informatie vrij zouden geven over de locatie van de participant (schoolnaam, adres, dorp...), worden geanonimiseerd. Landen en grootsteden worden wel benoemd.

De code wordt in een .docx bestand bewaard en met een wachtwoord beveiligd. Deze wordt eveneens op de harde schijf bewaard en opgeborgen in een kluis.

CATEGORIES OF PERSONAL DATA & DATA SUBJECTS

8. Are you collecting/processing any of the following special categories of data?

- Data revealing racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, or trade union memberships
- Data concerning health (physical and mental health), an individual's sex life, or an individual's sexual orientation
- Forensic data
- Data relating to criminal convictions and offences
- Biometric data for the purpose of uniquely identifying a natural person, such as audio recordings of voices, fingerprints, facial images, iris scans

Daar het gaat om een levensverhaal met betrekking tot *desistance* van een criminele carrière in drugsproductie en/of verkoop, bestaat de mogelijkheid dat bovenstaande gegevens verzameld worden. Persoonlijke, sociale en structurele factoren gerelateerd aan de *onset*, *persistence* en *desistance* van dergelijke criminele carrière zullen worden onderzocht aan de hand van de transcriptie en de biografie. Dit betekent dat informatie verzameld kan worden met betrekking tot iemands raciale of etnische oorsprong, politieke meningen, religieuze, spirituele of filosofische ideologie etc.

Er zal een audio opname gemaakt worden om het interview aan de hand hiervan te transcriberen, doch deze opname zal vernietigd worden.

9. Which other categories of personal data are you collecting/processing?

- Identification data (names, titles, addresses, phone numbers, passport numbers, IP addresses, cookies, electronic location data (GPS, mobile phone)...))
- Financial details (bank account numbers, expenses, loans, ...)
- Personal characteristics (age, gender, date of birth, marital status, nationality...)
- Physical characteristics (height, weight...)
- Psychological details (personality, character...)
- Leisure activities and interests (hobbies, sports...)
- Lifestyle habits
- Household composition; family membership
- Audio and video recordings

- Other (please specify below)
- Consumption patterns
- Education and training
- Home characteristics
- Occupation and profession

Afhankelijk van wat de participant tijdens het interview over zijn levensverhaal met de onderzoeker deelt, kunnen zeer diverse persoonsgegevens verzameld worden. Het interview wordt opgenomen, doch de audio opname zal na transcriptie verwijderd worden.

10. Whose personal data are you collecting/processing?

- Others (please specify below)

Eén (n=1) persoon die een verleden heeft in de drugsproductie en/of verkoop, die dergelijke criminele carrière verlaten heeft en die zijn/haar levensverhaal in dit verband wenst te delen met de onderzoeker. De participant dient meerderjarig (18+) te zijn en is woonachtig in België of Nederland.

11. Will your research be seriously hampered if the persons whose personal data are being collected/processed exercise their right to access, to rectification, to restriction of processing, to be forgotten, to data portability and/or to object?

- No

Hoewel de participant zoveel persoonlijke informatie als hij/zij wenst kan weglaten tijdens het interview, is een levensverhaal *an sich* steeds onvolledig. De thesis betreft dan ook geen zoektocht naar 'de ultieme waarheid', maar eerder een analyse van het desistanceproces zoals weergegeven door de participant zelf (cfr. Glowacki, 2013). Daar diegenen die het verhaal vertellen de eerste interpretators zijn van deze verhalen, wordt het door deze persoonlijke constructie van de realiteit, alsook het verhaal dat hierover verteld wordt, mogelijk voor onderzoekers te leren van participanten (Atkinson, 1998). Het is in dit verband dat ik niet van mening ben dat een verdere filtering van het verhaal daarom dit onderzoek zou belemmeren, maar slechts een logisch voortvloeisel van het bricoleren aan de eigen persoonlijke werkelijkheid betekent.

12. If yes, please justify the need to deviate from one or more of the rights mentioned in question 11. A justification is required for each deviation.

Niet van toepassing.

PURPOSE(S) OF THE PROCESSING

13. What is/are the purpose(s) of the personal data processing?

Dit onderzoek wenst het levensverhaal van een voormalige drugsproducent en/of verkoper neer te schrijven en te analyseren. Aan de hand van één *life story interview* en een thematische analyse hiervan, alsook van een biografie, wenst dit onderzoek de criminele carrière, en in het bijzonder het desistanceproces te bestuderen. Het gaat om kwalitatief onderzoek in het kader van een masterproef.

14. What is the legal ground for the processing? If the data are being processed for multiple purposes, you must describe the legal ground for each purpose.

- The research will be performed in the public interest, which means that it will lead to an increase of knowledge and insight to the direct or indirect benefit of society.
- The individuals participating in the research have freely given their explicit consent for the processing of their personal data for one or more specific purposes.

15. If you are processing special categories of personal data (see question 8), on which exception is this based?

- The data subject has given his or her explicit consent.

GDPR RESPONSIBILITY

16. Which institution(s) is/are involved in the research?

- Ghent University

17. Is there another university, hospital, research institute or partner involved in the research (besides Ghent University and/or Ghent University Hospital)?

- No

18. Please specify who determines the purposes ('why') and the means ('how') of the research.

- This is determined within Ghent University: UGent is the data controller.

DATA TRANSFERS & CATEGORIES OF RECIPIENTS

19. Are you disclosing/sharing/transferring personal data beyond your project team, either with recipients in UGent or UZ Gent, or with external recipients during or after your research?

- No

20. If yes, to or with which categories of recipients are the personal data being disclosed/shared/transferred?

Niet van toepassing.

21. If yes, where are the personal data being disclosed/shared/transferred to?

22. What is/are the purpose(s) of the data transfer?

23. What is the legal ground for the data transfer? If there will be multiple data transfers, you need to indicate the legal ground for each data transfer.

RETENTION PERIOD

24. What is the envisaged retention period for the different categories of personal data? Please motivate.

Enkel de data zoals verwerkt in de thesis wordt behouden. De transcriptie en codeersleutel worden bewaard tot maximaal een jaar na de diploma-uitreiking. Hierna worden deze bestanden permanent verwijderd, dit uit respect voor de privacy en veiligheid van de participant gezien de gevoelige materie dat het onderzoek behandelt.

RISK ANALYSIS

25. To analyse the possible risks associated with the processing of personal data, please tick the boxes that apply to this research.

- Special categories of personal data are processed in this research (see question 8).
- Aspects concerning the data subject's performance at work, economic situation, health, personal preferences or interests, reliability or behavior, location or movements are evaluated or scored, profiled or predicted.
- The research involves the processing of non-pseudonymised personal data.

Zoals hierboven vermeld:

Daar het gaat om een levensverhaal met betrekking tot *desistance* van een criminele carrière in synthetische drugsproductie en/of verkoop, bestaat de mogelijkheid dat bovenstaande gegevens verzameld worden. Persoonlijke, sociale en structurele factoren gerelateerd aan de *onset*, *persistence* en *desistance* van dergelijke criminele carrière zullen worden onderzocht aan de hand van de biografie en de transcriptie van het interview. Dit betekent dat informatie verzameld kan worden met betrekking tot iemands raciale of etnische oorsprong, politieke meningen, religieuze, spirituele of filosofische ideologie etc.

Er zal een audio opname gemaakt worden om het interview aan de hand hiervan te transcriberen, doch deze opname zal vernietigd worden.

Daar het gaat om een levensverhaal, is het belangrijk dat zaken aangepast of weggelaten kunnen worden uit respect voor het welzijn en de veiligheid van de participant. Dit vereist een flexibiliteit van de onderzoeker om, naargelang het comfort van de participant, zaken te pseudonimiseren, of net volledig vrij te geven.

26. Does the research constitute a probable high-risk processing? If you ticked two or more boxes in question 25, the answer is 'yes'.

- Yes

SECURITY MEASURES

27. What technical and organisational security measures are in place to protect personal data?

- I hereby confirm that I carry out my research in accordance with the guidelines on information security of UGent and/or UZ Gent.
- Additional security measures will be or have been taken (please specify below)

De audio opname, transcriptie en codeersleutel worden bewaard op een externe harde schijf, bewaard in een persoonlijke kluis, die leeggemaakt zal worden zodra de nodige termijn verstreken is. Concreet betekent dit dat de audio opname verwijderd wordt na transcriptie van het interview, en dat de transcriptie en codeersleutel maximaal een jaar na de diploma-uitreiking verwijderd worden.

28. If you have motivated the need to deviate from one or more of the rights of the persons whose personal data you are collecting/processing in question 11 and 12, please describe which safeguards are put in place to protect their rights and freedoms.

Niet van toepassing

VERLEDEN VERHANDELD, TOEKOMST GEVONDEN: HET DESISTANCE VERHAAL VAN VOORMALIGE DRUGSHANDELAREN

DPIA

DATA PROTECTION IMPACT ASSESSMENT

1. Does your research fall under the scope of a template DPIA?

- Yes (specify below)

Wegens:

- Special categories of personal data are processed in this research (see question 8).
- Aspects concerning the data subject's performance at work, economic situation, health, personal preferences or interests, reliability or behavior, location or movements are evaluated or scored, profiled or predicted.
- The research involves the processing of non-pseudonymised personal data.

2. Provide more details for any of the risks that you have ticked in question 25 under the 'GDPR record' tab, so the overall risks related to your processing are clearly and accurately described.

Daar het gaat om een levensverhaal met betrekking tot *desistance* van een criminele carrière in drugsproductie en/of verkoop, bestaat de mogelijkheid dat dergelijke gegevens verzameld worden. Persoonlijke, sociale en structurele factoren gerelateerd aan de *onset*, *persistence* en *desistance* van dergelijke criminele carrière zullen worden onderzocht aan de hand van de biografie en de transcriptie. Dit betekent dat informatie verzameld kan worden met betrekking tot iemands raciale of etnische oorsprong, politieke meningen, religieuze, spirituele of filosofische ideologie etc.

Er zal een audio opname gemaakt worden om het interview aan de hand hiervan te transcriberen, doch deze opname zal vernietigd worden.

Daar het gaat om een levensverhaal, is het belangrijk dat zaken aangepast of weggelaten kunnen worden uit respect voor het welzijn en de veiligheid van de participant. Dit vereist een flexibiliteit van de onderzoeker om, naargelang het comfort van de participant, zaken te pseudonimiseren, of net volledig vrij te geven.

3. Explain why the processing of personal data is necessary to achieve the purposes of the research. Include the benefits for individuals and the wider public.

Het gaat om de analyse van een levensverhaal van een voormalig synthetische drugsproducent en/of verkoper. Deze kwalitatieve onderzoeksmethode is ideaal om een dieper inzicht te verkrijgen in het traject dat mensen doorlopen hebben (Atkinson, 1998).

Er blijft een opvallend gebrek aan onderzoek naar het desistanceproces van individuen in georganiseerde criminaliteit (Douglas & Smith, 2018). Het begrijpen hoe en waarom mensen een carrière in de georganiseerde criminaliteit verlaten, kan een bijdrage leveren aan (de verbetering van) de ontwikkeling van interventies die *desistance* aanmoedigen (Douglas & Smith, 2018). Gezien de kosten van criminaliteit zo groot zijn, kunnen inzichten over het desistanceproces een belangrijke hulp betekenen voor beleidsmakers en praktijkwerkers in het strafrechtstelsel (Farrington, 2007).

Er is geen betere manier om de unieke ervaring van een individu te begrijpen dan wanneer deze verteld werd door de persoon zelf. Ook het individu zelf vergroot diens zelfkennis door het mondeling uitdrukken van ervaringen en gevoelens (Atkinson, 1998).

4. Can the processing or part of the processing reasonably be achieved in a different/alternative way, less detrimental to the privacy of data subjects? Evaluate the possible alternatives.

- Yes (specify below)

Een onderzoek kan gedaan worden naar geschreven autobiografieën. Deze zijn echter schaars. Het grote nadeel hiervan is dat niet ingegaan kan worden op relationele en structurele aspecten belangrijk voor *desistance*. Daarom bestudeert dit onderzoek een biografie, met een bijkomend interview. Aangezien het bestaande onderzoek te weinig aandacht heeft voor factoren binnen het meso- en macroniveau die *desistance* kunnen bevorderen of beletten (Farrall et al., 2010), analyseert deze thesis persoonlijke, sociale en structurele factoren in *desistance*.

Bovendien heeft dit onderzoek het voordeel dat de mening van de participant meegenomen kan worden. Op deze manier kan het risico verlaagd worden dat de onderzoeker verkeerde interpretaties over het verhaal van een ander maakt. De bron zelf wordt hier direct geraadpleegd; de persoon wiens verhaal geanalyseerd wordt, wordt zelf gehoord.

Bovendien wordt de privacy niet sterk gerespecteerd gedurende dit onderzoek. Enkel de informatie die de persoon zelf gereflecteerd wenst te zien in de thesis, zal gehanteerd worden. Dit terwijl het louter analyseren van biografieën dergelijke samenwerking niet bevat.

5. Describe the steps, measures or controls you are taking to minimise the risk to privacy and safeguard the rights of the persons whose personal data you are collecting.

- Informed consent wordt doorgenomen met de participant
- Audio opname wordt bewaard op een externe harde schijf in een kluis
- Audio opname van het interview wordt na transcriptie vernietigd

6. Describe the steps you have taken to make sure the research is as accurate as possible and there are minimal unintended consequences.

De volgende maatregelen worden genomen:

- Een ingevuld DMP
- Een ingevuld GDPR Record
- Een ingevuld DPIA
- Een ondertekend informed consent dat doorgenomen wordt met de participant

7. Is the (possible) negative effect or risk for the privacy of the data subjects in reasonable proportion to the processing purposes?

- Yes

8. How would you describe the likelihood of the risk(s) after having completed the previous questions in this DPIA?

- Limited

Ransomware attacks lijken onwaarschijnlijk, daar de onderzoeker een abonnement heeft op een antivirus programma. Risico bestaat dat de externe harde schijf gestolen wordt, doch dit zou een woonstibraak betekenen met daarenboven kennis over waar deze schijf zich zou bevinden. Dit is onwaarschijnlijk. Bovendien zijn de transcriptie en de codeersleutel versleuteld met een wachtwoord en wordt de harde schijf bewaard in een kluis.

9. How would you describe the impact of the risk(s) after having completed the previous questions in this DPIA?

- Limited

10. How would you describe the risk(s) after having completed the previous questions in this DPIA?

- Acceptable risk(s) left

De hierboven omschreven risico's zijn zeer klein, doch bestaand.

6.4 *Informed Consent*

Aan de participant,

Toelichting

U werd gecontacteerd voor een interview in het kader van een masterproef (master Criminologische Wetenschappen, Universiteit Gent). Deze masterproef wenst het levensverhaal van iemand die in het verleden gewerkt heeft in de drugsproductie en/of verkoop te analyseren. Specifieke aandacht gaat hierbij naar persoonlijke, sociale en structurele zaken die belangrijk zijn voor het ontstaan, het voortbestaan en het stoppen met drugsproductie en/of handel. U bent bereid deel te nemen aan dit onderzoek.

Deelname

Uw deelname is volledig vrijwillig. U heeft het recht om de deelname te weigeren of op eender welk moment te stoppen, zelfs nadat u uw toestemming voor deelname gegeven hebt. Het interview zal worden opgenomen (audio opname).

Vertrouwelijke gegevens

Nadat de audio opname letterlijk is uitgeschreven, wordt de opname verwijderd. Het neergeschreven interview wordt gepseudonimiseerd verwerkt en gerapporteerd. Er worden dus geen namen van uzelf of andere personen, of specifieke plaatsnamen in de thesis vermeld, tenzij u uitdrukkelijk wenst dat pseudonimisering niét wordt toegepast.

Indien u vragen of opmerkingen heeft, kan u steeds contact opnemen met de onderzoeker Evelien Lootens (Evelien.LootensStael@UGent.be).

Toestemmingsformulier

Ik, de participant, verklaar hierbij dat ik:

1. De uitleg over de inhoud en de werkwijze van het interview en het bijhorende onderzoek heb verkregen en begrepen
2. Altijd de mogelijkheid heb om extra uitleg te verkrijgen
3. Vrijwillig deelneem
4. Op de hoogte ben van de mogelijkheid mijn deelname op elk moment stop te zetten, zonder dat ik de reden hiervoor moet geven
5. Toestemming geef het interview op te nemen

De onderzoeker die het interview afneemt verklaart alle genoemde voorwaarden en onderlinge afspraken na te komen,

Gelezen en goedgekeurd,

Datum:

Naam en handtekening participant:

Naam en handtekening onderzoeker: